

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM

ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİMİNDE
DEVLET OKULU VE ÖZEL OKUL SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN MATERYAL
KULLANMALARINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ

AYSU GÜLER

SINIF EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

Antalya, 2025

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİMİNDE DEVLET OKULU VE ÖZEL
OKUL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATERYAL
KULLANIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYSU GÜLER

DANIŞMAN

Doç. Dr. Nursel KÖKSAL GÜLCÜ

ANTALYA

NİSAN, 2025

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımıda alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

..... / /

AYSU GÜLER

İmza

İMZA ONAY SAYFASI

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Aysu GÜLER'in bu çalışması 21.03.2025 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan : Prof. Dr. Selma YEL
(Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi)

.....

Üye : Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi)

.....

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Nursel KÖKSAL GÜLCÜ
(Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi)

.....

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİMİNDE
DEVLET OKULU VE ÖZEL OKUL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATERYAL
KULLANMA GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanma görüşleri belirlenmiştir.

Bu çalışmanın her aşamasında bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren, sabır ve özveriyle destekleyen değerli danışmanım Sayın Doç. Dr. Nursel Köksal Gülcü'ye en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürisinde bulunarak tez çalışmama kıymetli katkılarda bulunan sayın Prof. Dr. Yüksel Kaştan'a çok teşekkür ederim.

Lisans eğitimim boyunca değerli bilgiler edindiğim Akdeniz Üniversitesi'ndeki hocalarım ve yüksek lisans eğitimim boyunca bana yol gösteren Doç. Dr. Hakan Koğar ve Doç. Dr. Alper Sinan'a ve diğer hocalarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek lisans eğitimine başlamam için beni yüreklendiren Çağrı Özdemir'e ve tez sürecinde yanımda olan, bana güç ve motivasyon veren babam İnan Güler'e teşekkür ederim.

Aysu GÜLER

ÖZET

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİMİNDE DEVLET OKULU VE ÖZEL OKUL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATERYAL KULLANMA GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

GÜLER, Aysu

Yüksek Lisans Tezi, Temel Eğitim Ana Bilim

Dalı Tez Danışmanı: Nursel KÖKSAL GÜLCÜ

Nisan 2025, 97sayfa

Hayat Bilgisi dersi, ilkokul öğrencilerinin çevrelerini, toplumsal kuralları ve hayata dair temel bilgileri öğrenmelerini hedefleyen önemli bir derstir. Bu derste kullanılan öğretim materyalleri, öğrencilerin somut işlemler döneminde olmaları nedeniyle öğrenme sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Materyaller, bilgilerin daha anlaşılır ve kalıcı hale gelmesini sağlarken, öğrencilerin öğrenmeye olan ilgilerini artırır. Bu bağlamda, Hayat Bilgisi dersinde etkili materyal kullanımı, eğitimin kalitesini artırma ve öğrencilerin günlük yaşam becerilerini geliştirme açısından kritik bir öneme sahiptir.

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanma görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, devlet okulları ile özel okullarda görev yapan öğretmenlerin materyal kullanım görüşleri incelenmiş ve bu bağlamda öneriler sunulmuştur.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 116 sınıf öğretmenine yönelik bir anket hazırlanmış, ancak 91 öğretmenden geri dönüş alınmıştır. Bu anketle öğretmenlerin materyal kullanma görüşleri değerlendirilmiştir. Veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Görüşme kısmında ise 10 öğretmenle birebir, 20 öğretmen ile form üzerinden görüşme yapılmış ve bu görüşmeler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Antalya ilindeki devlet ve özel okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Toplamda 121 katılımcıyla veri toplanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre;

- Sınıf öğretmenleri hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanımına önem vermektedir.

- Sınıf öğretmenleri hayat bilgisi dersi öğretiminde çeşitli araç gereç ve kaynaklardan yararlanmaktadırlar.

- Öğretmenler materyalleri en çok dersi giriş kısmında kullanmaktadırlar.

- Öğretmenlerin büyük bir kısmının materyalleri hazırlamada sınırlı bir etkinlik sergileyerek genellikle hazır materyallere yönelmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: *Hayat Bilgisi, Materyal Kullanımı*

ABSTRACT

DETERMINING THE MATERIAL USAGE PERSPECTIVES OF CLASSROOM TEACHERS IN PUBLIC AND PRIVATE SCHOOLS IN LIFE SCIENCE COURSE INSTRUCTION

GÜLER, Aysu

Master's Thesis, Department of Basic Education

Thesis Advisor: Nursel KÖKSAL GÜLCÜ

April 2025, 97 pages

The Life Science course is a fundamental subject aimed at helping primary school students learn about their environment, social rules, and essential life knowledge. Instructional materials used in this course are indispensable to the learning process, as students are in the concrete operational stage. Visual and auditory materials enhance comprehension and retention of knowledge while increasing students' interest in learning. In this context, the effective use of materials in Life Science education is of critical importance in improving the quality of education and fostering students' daily life skills.

This study was conducted to determine the level of material usage by classroom teachers in Life Science course instruction. The research examined the material usage levels of teachers working in public and private schools and provided recommendations based on the findings.

A qualitative research method was employed in the study. A survey was prepared for 116 classroom teachers, and responses were received from 91 participants. Through this survey, teachers' perspectives on material usage were evaluated. The data were analyzed using the SPSS program. In the interview phase, individual interviews were conducted with 10 teachers, while 20 teachers provided responses through a structured form. These interviews were analyzed using content analysis. The study group consisted of teachers working in public and private schools in Antalya during the 2023-2024 academic year. In total, data were collected from 121 participants.

The findings of the study revealed that:

- Classroom teachers place significant importance on the use of materials in Life Science course instruction.
- Teachers utilize various tools, equipment, and resources in their teaching.
- Instructional materials are most frequently used during the introduction phase of lessons.
- A majority of teachers demonstrate limited involvement in creating their own materials and predominantly rely on ready-made materials.

Keywords: Life Science, Material Usage

İÇİNDEKİLER

DOĞRULUK BEYANI	3
İMZA ONAY SAYFASI	4
TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
TABLolar, ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.2.1. Problem Cümlesi.....	3
1.2.2. Alt Problemler.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Araştırmada Kullanılan Tanımlar.....	4
BÖLÜM II	6
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. Eğitim ve Öğretime Genel Bakış	6
2.2. Hayat Bilgisi Dersi.....	8
2.2.1 Tarihsel Gelişim ve Öğretim Programları	12
2.2.2. Batılı Devletlerde Hayat Bilgisi Dersi	15
2.3. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımı	16
2.3.1 Eğitimde Kullanılan Materyali Çeşitleri.....	20
2.4. Hayat Bilgisi Dersi Materyal Kullanımı ile İlgili Araştırmalar	25
BÖLÜM III.....	28
YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu	28
3.3. Veri Toplama Araçları ve Tekniği	29
3.3.1. Görüşme Tekniği.....	30
3.3.2. Anket Tekniği	30
3.4. Verilerin Toplanması	30
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	31
3.6. Verilerin Analizi	32

BÖLÜM IV	33
BULGULAR.....	33
4.1. Yapılan Görüşmelere Ait Bulgular	33
4.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	36
4.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	39
4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	41
4.2. Yapılan Ankete Ait Bulgular	42
4.2.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	43
4.2.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	44
4.2.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	46
4.2.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	47
4.2.5. Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	48
4.2.6. Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	49
4.2.7. Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	50
4.2.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	51
4.2.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	52
4.2.10. Onuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	53
4.2.11. On Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	54
4.2.12. On İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	55
4.2.13. On Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	56
4.2.14. On Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	58
4.2.15. On Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	59
4.2.16. On Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	60
4.2.17. On Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	61
4.2.18. On Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	63
4.2.19. On Dokuzuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	64
4.2.20. Yirminci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	65
4.2.21. Yirmi Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	67
BÖLÜM V.....	69
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	69
5.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	69
5.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	70
5.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	70
5.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	70

5.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	71
ÖNERİLER	72
6.1 Öğretmenlere Yönelik Öneriler.....	72
6.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler	72
KAYNAKÇA	74
EKLER.....	77
Ek-1: Görüşme Formu	77
Ek-2: Anket Formu	78
Ek-3: Etik Kurul Onayı.....	79
Ek- 4: Araştırma İzin Onayı.....	80
Ek-5: BİLDİRİM RAPORU	81
ÖZGEÇMİŞ.....	82
İNTİHAL RAPORU	83

TABLolar, ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ

Tablo 2.1. Materyal Türleri.....	22
Tablo 3. 1. Görüşmeye Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Özellikleri	29
Tablo 4. 1. Öğretmenlerin Materyal Kullanımı Hakkındaki Görüşleri	33
Tablo 4. 2. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Kullandıkları Kaynak ve Araç Gereç Türlerine Yönelik Görüşleri	36
Tablo 4. 3. Öğretmenlerin Materyali Dersin Bölümlerinde Kullanımlarına İlişkin Görüşleri	39
Tablo 4. 4. Öğretmenlerin Materyal Hazırlamalarına Yönelik Görüşleri	41
Tablo 4. 5. Katılımcıların Okul Türleri.....	42
Tablo 4. 6. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Görev Süreleri	42
Tablo 4. 7. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Cinsiyetleri	43
Tablo 4. 8. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Öğretim Verdikleri Sınıf Düzeyleri	43
Tablo 4.9 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Öğretim Materyallerini Kullanıyorum	44
Tablo 4.10. Hayat Bilgisi Öğretiminde Her Kazanım İçin Materyal Kullanıyorum.....	45
Tablo 4.11. Öğretim Materyalini Dersin Giriş Kısımında Kullanıyorum.....	46
Tablo 4.12 Öğretim Materyalini Dersin Gelişme Kısımında Kullanıyorum.....	47
Tablo 4.13 Öğretim Materyalini Dersin Sonuç Kısımında Kullanıyorum	48
Tablo 4.14 Derste Konu İle İlgili Mutlaka Çeşitli Resimler Gösteririm.....	49
Tablo 4.15 Öğretim Materyalleri Kullandığım Zaman Dersi Daha Rahat İşliyorum	50
Tablo 4.16 En İyi Yöntem Anlatım Yöntemidir	51
Tablo 4.17 Anlatım Yöntemi İle Alamadığım Verimi Materyal Kullandığım Zaman Çok Kolay Alabiliyorum.....	52
Tablo 4.18 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Çeşitli Materyaller Kullanmak İstiyorum.....	53
Tablo 4.19 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Resim Kullanıyorum	54
Tablo 4.20 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Video Kullanıyorum.....	55
Tablo 4.21 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Harita ve Atlas Kullanıyorum	56
Tablo 4.22 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Slayt ve Film Kullanıyorum ..	58
Tablo 4.23 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Gerçek Eşyalar Kullanıyorum	59
Tablo 4.24 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Küre Kullanıyorum	60
Tablo 4.25 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Afiş ve Poster Kullanıyorum ..	62
Tablo 4.26 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Maket Kullanıyorum	63
Tablo 4.27 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitabı Kullanıyorum	64
Tablo 4.28 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Grafik Kullanıyorum.....	65
Tablo 4.29 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyali Kendim Hazırlıyorum	67
Şekil 2.2.1 Hayat Bilgisinin Kapsamı.....	9
Grafik 4. 1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Öğretim Materyallerini Kullanıyorum	44
Grafik 4. 2. Hayat Bilgisi Öğretiminde Her Kazanım İçin Materyal Kullanıyorum	45
Grafik 4. 3. Öğretim Materyalini Dersin Giriş Kısımında Kullanıyorum	46
Grafik 4. 4. Öğretim Materyalini Dersin Gelişme Kısımında Kullanıyorum.....	47
Grafik 4. 5. Öğretim Materyalini Dersin Sonuç Kısımında Kullanıyorum	49
Grafik 4. 6. Derste Konu İle İlgili Mutlaka Çeşitli Resimler Gösteririm	50
Grafik 4. 7. Öğretim Materyalleri Kullandığım Zaman Dersi Daha Rahat İşliyorum	51
Grafik 4. 8. En İyi Yöntem Anlatım Yöntemidir	52

<i>Grafik 4. 9. Anlatım Yöntemi İle Alamadığım Verimi Materyal Kullandığım Zaman Çok Kolay Alabiliyorum</i>	53
<i>Grafik 4. 10. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Çeşitli Materyaller Kullanmak İstiyorum</i>	54
<i>Grafik 4. 11. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Resim Kullanıyorum</i>	55
<i>Grafik 4. 12. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Video Kullanıyorum</i>	56
<i>Grafik 4. 14. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Slayt ve Film Kullanıyorum</i>	59
<i>Grafik 4. 15. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Gerçek Eşyalar Kullanıyorum</i>	60
<i>Grafik 4. 16. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Küre Kullanıyorum</i>	61
<i>Grafik 4. 17. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Afiş ve Poster Kullanıyorum</i>	62
<i>Grafik 4. 18. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Maket Kullanıyorum</i>	64
<i>Grafik 4. 19. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitabı Kullanıyorum</i>	65
<i>Grafik 4. 20. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Grafik Kullanıyorum</i>	66
<i>Grafik 4. 21. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyali Kendim Hazırlıyorum</i>	68

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları ve sınırlılıkları ile tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlu, doğumdan itibaren çevresiyle etkileşim halinde bilgi edinmeye başlar ve bu sürecin bir sonucu olarak öğrenme gerçekleşir. Öğrenme; bireyin sahip olduğu bilişsel, duygusal ve sosyal becerilerin gelişmesine olanak sağlayan, deneyimler ve etkileşimlerle şekillenen dinamik bir süreçtir. Bilgiyi yalnızca alıp saklama değil, aynı zamanda onu dönüştürme, uyarlama ve kullanma yetisini de içerir. Dolayısıyla öğrenme, bireyin sadece pasif bir şekilde bilgi almasını değil, aynı zamanda bu bilgiyi analiz edip, kendine özgü anlamlar çıkararak yaşantısına entegre etmesini içerir (Kaya, 2016). Öğrenme süreçleri, bireyin çevresindeki değişim ve gelişimlerle uyum içinde hareket eden bir mekanizma olduğundan, birey her yeni bilgiyle önceki deneyimlerini yeniden yapılandırır. Bu yeniden yapılanma, bireyin bilgiyi hafızasında daha uzun süre tutmasına ve bu bilgiyi farklı alanlarda kullanabilmesine yardımcı olur.

Özellikle çocukluk dönemindeki öğrenme süreçlerinde, çevresel uyarıcılara verilen tepkiler ve bu uyarıcıların farklı duylara hitap etmesi, öğrenmenin kalitesini artıran temel faktörlerden biridir. İlkokul çağındaki çocuklar için öğrenme, büyük oranda deneyimleyerek, gözlemleyerek ve çevreleriyle etkileşim halinde gerçekleşir. Bu nedenle öğrenmenin başarılı olması için, çocukların çeşitli öğrenme deneyimleriyle karşı karşıya kalmaları gerekir (Kaya, 2006, s. 25). Örneğin, oyunlar, görsel materyaller ve grup çalışmaları gibi somutlaştırılmış öğrenme yöntemleri, çocukların daha iyi anlamalarını sağlayan araçlardır.

Öğrenme sürecinin en önemli bileşenlerinden biri, bireyin birden fazla duyusuna hitap eden materyallerle desteklenmesidir. Eğitimde görme duyusunun %83, işitme duyusunun %11 ve dokunma duyusunun %6 oranında öğrenmeye katkı sağladığı düşünülmektedir (Aksoy & Bilge, 2018). Bu bağlamda, öğrenme süreçlerinde farklı duyuların aktif olarak kullanılması, bireyin bilgiyi sadece algılamasını değil, aynı zamanda bu bilgiyi deneyimleyerek öğrenmesini sağlar. Örneğin, öğrencilerin bir görseli incelemesi ve ardından bu görseli somutlaştırarak bir aktiviteye dönüştürmesi, bilgiyi daha anlamlı hale getirir. Aynı şekilde, işitsel ve dokunsal unsurların kullanılması, öğrenme sürecinde daha fazla duyuya hitap ederek bilginin hafızaya

daha derinlemesine yerleşmesine yardımcı olur. Bu nedenle, etkili öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğretim sürecinde çeşitli öğrenme materyalleri ve deneyim fırsatları sunulması kritik bir rol oynamaktadır.

Hayat bilgisi dersi, öğrencilerin çevrelerini, toplumsal kuralları ve sorumluluklarını öğrenmelerine yönelik kapsamlı bir ders olarak kabul edilir. Dersin amacı, öğrencilere günlük yaşamlarında karşılaştıkları olayları anlamlandırabilme ve bu olayları çözümleyebilme becerisi kazandırmaktır (Kaya, 2006, s. 24). Hayat bilgisi dersinde etkili öğrenmenin sağlanabilmesi için, öğrencilerin ders içeriğiyle aktif bir ilişki kurmaları ve öğrendiklerini uygulamalı olarak deneyimlemeleri önemlidir.

Hayat bilgisi dersinde kullanılan materyallerin zenginliği, öğrencilerin öğrenme sürecini daha verimli hale getirir. Görsel materyaller, dramatizasyonlar ve grup çalışmaları, öğrencilerin dersle etkileşimlerini artıran etkili öğrenme araçlarıdır. Örneğin, doğal afetlerin işlenmesi sırasında öğrencilerin felaket bölgelerini incelemeleri ya da çeşitli sağlık bilgileri hakkında uygulamalı etkinlikler yapmaları, bu bilgilerin günlük yaşamlarına daha iyi entegre edilmesini sağlar. Ayrıca, derslerde kullanılan işitsel ve görsel materyaller, öğrencilere bilgiyi hem duyarak hem de görerek öğrenme fırsatı verir. Bu çok yönlü öğrenme biçimi, bilginin daha kalıcı hale gelmesine katkı sağlar (Türkyılmaz, 1966, s. 142).

Eğitim kurumlarında teknolojinin kullanımı, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkararak, öğrenme motivasyonlarını artırarak, öğrencilere fayda sağlamanın yanı sıra çağın yeteneklerini de kazandırmaktadır. Ayrıca, öğretim yöntem ve tekniklerini uygularken öğrencileri aktif hale getirmek mümkündür. Öğrenmede aktif olan öğrenciler daha kalıcı öğrenmeler elde ettikleri için eğitim ve öğretim faaliyetleri daha başarılı olmaktadır. Teknolojinin kullanıldığı ve verimli bir öğrenme ortamının sağlandığı sınıflarda, öğretmen aynı zamanda araştırmacıdır ve öğrenciyle birlikte öğrenir (Keeler, 1996). Öğretmenler, sınıf ortamında uygulayamadıkları işleri teknolojiyle uygulayabilir ve böylece çeşitli duylara dokunarak kalıcı bir öğrenme sağlayabilirler (Swords, 2011).

Hayat bilgisi dersinde materyal kullanımının gerekliliği ön plandayken devlet ve özel okullar arasındaki materyal kullanım görüşlerinde belirgin farklılıklar görülmektedir. Bu farklılıklar, öğrenci öğrenme süreçlerinde doğrudan etkili olabilir (Kaya, 2016). Materyallerin çeşitliliği ve kullanım sıklığı, öğrencilere daha geniş ve zengin öğrenme deneyimleri sunar. Bu tez çalışmasında, devlet okulu ve özel okul sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanmalarına ilişkin görüşleri araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Derslerde materyal kullanımının öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle devlet okulu ve özel okul sınıf öğretmenlerinin materyal kullanmalarına ilişkin görüşlerini bulmak, yorumlamak ve önerilerde bulunmak araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.2.1. Problem Cümlesi

Bu çalışmanın problem cümlesi “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanım görüşleri nelerdir?” olarak ifade edilebilir.

1.2.2. Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesinden hareketle aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- 1) Sınıf öğretmenleri materyal kullanımının önemi hakkında bilgi sahibi midir?
- 2) Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersi öğretiminde hangi tür materyal kullanmaktadırlar?
- 3) Sınıf öğretmenleri materyali dersin hangi aşamasında kullanmaktadırlar?
- 4) Sınıf öğretmenleri ders öğretimi için kendileri materyal hazırlıyorlar mı?
- 5) Sınıf öğretmenlerinin materyal kullanımları görev yaptıkları okullar arasında farklılık oluşturmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitimde materyal kullanımı, özellikle ilkökul düzeyinde, öğrencilerin öğrenme süreçlerini doğrudan etkileyen kritik unsurlardan biridir. İlkokul öğrencileri, somut işlemler döneminde oldukları için, öğrenme süreçlerinde daha çok görsel ve işitsel materyallere ihtiyaç duyarlar. Bu dönemde, öğrenmenin kalıcılığını sağlamak ve bilgilerin etkili bir şekilde içselleştirilmesini desteklemek amacıyla çeşitli eğitim materyallerinin kullanılması, eğitimin kalitesini artırma potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, hayat bilgisi dersi gibi öğrencilere hayatı tanıtan ve hayatsal beceriler kazandırmayı amaçlayan derslerde materyal kullanımının önemi daha da belirginleşmektedir.

Devlet okulları ve özel okullar arasında eğitim materyallerinin kullanımında belirgin farklılıkların olup olmadığını ortaya koymak, eğitimde fırsat eşitliği ilkesinin hayata geçirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Materyal kullanım görüşlerindeki farklılıklar, öğrencilerin

eğitim deneyimlerine ve dolayısıyla öğrenme sonuçlarına doğrudan yansıyabilir. Bu nedenle, bu araştırma, eğitim politikalarının geliştirilmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişim ihtiyaçlarının belirlenmesi açısından değerli bilgiler sunacaktır.

Ayrıca, bu araştırma sonuçları, eğitim materyallerinin kullanımına yönelik bilinçlendirme çalışmaları ve öğretmen eğitim programlarının düzenlenmesi için önemli bir rehber niteliğinde olacaktır. Eğitimde materyal kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak hem eğitimciler hem de eğitim politikalarını belirleyen karar vericiler için kritik bir bilgi kaynağıdır.

Sonuç olarak, bu araştırma, öğretmenlerin materyal kullanımına dair farkındalığını artırarak, daha etkili ve verimli bir öğrenme ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır ve bu konuda yeni araştırma yapacaklara yardımcı olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, araştırmacı tarafından hazırlanan anket formuna ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularına içten, samimi ve gerçek fikirlerini yansıttıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma 2023/2024 eğitim-öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa, Konyaaltı, Kepez ilçelerinden rastgele seçilen üç özel okul ve üç devlet okulunda görev yapmakta olan 116 sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Araştırmada Kullanılan Tanımlar

Teknoloji: Teknoloji için geçmişten günümüze kadar birçok tanım yapılmıştır. Teknoloji, hayatı kolaylaştırmak ve sorunları çözmek için bilimsel ilke ve yeniliklerin uygulanmasıdır (Erdemir vd., 2009). Bir diğer tanım ise teknolojiyi, edinilmiş becerileri aktif olarak geliştirebilme yeteneği ile doğaya egemen olmak için gerekli yapıları oluşturmaktır (Alkan, 1998).

Eğitim Teknolojisi: Eğitim teknolojisi, eğitim süreçlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin planlı ve sistematik bir şekilde kullanılmasıdır (Demirci, 2018).

Öğretim Teknolojisi: Öğretim teknolojisi, öğrenme-öğretme süreçlerini daha etkili hale getirmek için kullanılan yöntem ve araçların tasarımı, uygulanması ve değerlendirilmesi sürecidir (Aydın, 2017).

Materyal: Materyal, eğitim sürecinde kullanılan her türlü araç, gereç ve kaynağı ifade eder (Yılmaz, 2019).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim ve Öğretime Genel Bakış

Eğitim kavramı, tarih boyunca pek çok farklı şekillerde tanımlanmıştır. Eğitimin uzun zamandır ve çeşitli mekânlarda hayatımızda olması farklı şekilde tanımlanmasına neden olmuştur. Eğitim, Demirel ve Kaya (2008)'ya göre insanın davranış değiştirme süreci iken İşman (2003)'a göre insanın zihninde ve davranışlarındaki kalıcı gelişme süreçleri olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma benzer olacak şekilde Tezcan (1985) da eğitimi insanın yeteneğini ve davranışlarını olumlu şekilde geliştirdiği bir süreç olarak tanımlamıştır. Çalık (2006) ise bu tanımlardan yola çıkarak eğitimin bir süreç olduğunu ifade ederek, öğrenme ve öğretme olaylarının birbirini etkileyip tamamladığını da belirtmiştir. Binbaşoğlu (1998)'na göre de insanın yaşadığı toplumun değer yargılarına uygun yetenekleri, tutumları ve olumlu davranış biçimleri geliştirmesine imkân sağlayan bir süreç olarak tanımlanır. Tüm bu tanımların yanında alan yazında en çok kullanılan tanım Ertürk (1991) tarafından yapılmıştır. Ertürk (1991)'e göre eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı aracılığıyla ve kasıtlı olarak istenilen değişikliklerin meydana getirilmesi sürecidir. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere eğitimin öznesi insandır. Bu nedenle eğitim, bireyi duygusal, zihinsel, bedensel, psikolojik ve sosyal yönlerden geliştiren tüm faaliyetleri kapsar. Eğitim, bireyi yalnızca akademik anlamda bilgiyle donatmayı amaçlamaz; aynı zamanda bireyin kendisiyle ve çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilen, toplumun değerlerine saygı duyan bir birey haline gelmesini de hedefler. Kapsadığı alanlar ve tanımlar doğrultusunda eğitimin, bir süreç olduğu, bu süreçte bireyin davranışlarını istenilen yönde değiştirmeyi hedeflediği ve bireyin kendi yaşantılarının önemli olduğu şeklinde özetleyebiliriz (Büyükkaragöz, 1996).

Eğitimin en temel hedeflerinden biri, bireyin sosyal ve fiziksel çevresine uyum sağlamaktır. Platon, eğitimin temel amacının erdemli insan yetiştirmek olduğunu ifade ederken, Kant insan doğasındaki saklı yeteneklerin ortaya çıkarılması gerektiğini vurgulamıştır. Fischer, Dewey ve Farabi gibi düşünürler ise eğitimin temelinde değerler dünyasına geçiş olduğunu belirtmişlerdir (Şişman, 2012). Türkiye'de eğitim kavramı, modern anlamda 1950'li yıllardan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Eğitim sözcüğü, eğmek fiilinden türemiş olup yönlendirmek, şekil vermek anlamlarında kullanılırken daha önceleri düzeltmek, ıslah etmek anlamına gelen Arapça kökenli terbiye kelimesi ile özdeşleştirilmiştir. Eğitim sözcüğünün

İngilizce karşılığında ise beslemek ve dışarı çıkarmak sözcüklerinden türediği görülmektedir. Bu anlamda eğitim, bireyi bilgiyle besleme, onun yeteneklerini açığa çıkarma ve ona şekil verme işlevini üstlenir (Bilhan, 1991; Cambridge, 2016; TDK, 2018).

Eğitimin üzerinde uzlaşılan ortak bir tanımı olmamasına rağmen, mevcut tanımların odak noktasının bireylerin gelişim süreci olduğu açıktır. Buna göre, eğitim sürecinin amaçları çerçevesinde öne çıkan hususlar, bireylerin doğuştan gelen yeteneklerini keşfetmeleri ve kişilik özelliklerini geliştirmeleri; eğitim insanlığa hizmet ve hayat boyu devam eden bir süreç olarak ele alınmaktadır (Şişman, 2019). Eğitimin ortak ve değişmez bir tanımını yapmak zor olsa da temelde hayatın daha iyi bir şekilde gelişmesi için nasıl iyileştirilebileceği ile ilgilendiğini söylemek mümkündür.

“Çocuklara ve gençlere gerek okulda gerekse okul dışı ortamlarda gerekli bilgi, beceri ve zihniyetleri edinmeleri ve kendilerini geliştirmeleri için doğrudan veya dolaylı olarak yardım etme” olarak tanımlanan eğitim, zihinsel, duygusal bireylerdeki kinetik ve sosyal değişimleri tüm boyutlarıyla iyileştirmeyi amaçlar. Buna göre, tüm eğitim faaliyetleri belirli hedeflere ulaşmak ve bu amaca hizmet eden işlevleri yerine getirmek için planlanır. Eğitim farklı kavramlarla birlikte ele alındığında zengin bir amaç ve işlev çeşitliliğine sahiptir. Bu amaç ve işlevleri bireysel, toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik olarak kategorize edebiliriz (Şişman, 2011).

Bireyler, temel olarak eğitimle şekillenen toplumsal yapıyı oluşturmaktadır. Bu anlamda eğitim, toplumların gelişmesinde ve varlıklarını sürdürme çabalarında önemli bir rol oynamaktadır (Özdemir ve Kaplan, 2017). Her toplumun kısa vadeli ve uzun vadeli hedefleri vardır. Bireylerin ve toplumların geleceğini şekillendiren eğitim sisteminin, toplumların bu kısa ve uzun vadeli hedeflere ulaşmasını sağlayan temel bileşenlerden biri olduğuna inanılmaktadır (Demir, 2017). Bir sosyal bilimler alanı olan “eğitim” kavramı ile belirli amaçlara ulaşmak için birbiriyle ilişki içinde olan unsurlara dayalı bir bütünlük olarak tanımlanan “sistem” kavramının birleşmesi ile ortaya çıkan eğitim sistemi, toplumsal bir yapı olarak ele alınabilir (Şişman, 2019).

Modernleşme ile birlikte eğitim sistemleri de çeşitlenmeye başlamıştır. Bu farklılaşmaya yol açan etkenlerden biri de milliyetçiliği tetikleyen ulus devletlerin ortaya çıkması ve milli eğitim sistemlerinin gelişmesidir (Ergün, 2018). Eğitim sistemlerinin her toplumun kendine özgü özelliklerine, koşullarına, beklentilerine ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesi, ülkelere göre eğitim sistemlerinin bu kadar farklılaşmasında önemli bir etkidir.

Diğer bir etken ise yetiştirilecek bireylerin ve oluşturulacak toplumların farklılıklarıdır. Aynı şekilde Türk milli eğitim sistemi de eğitim tarihi boyunca farklı eğitim yaklaşımlarını yansıtan eğitim felsefelerinin etkisiyle değişmiş ve gelişmeye devam etmektedir.

Eğitim, toplumların sürdürülebilir kalkınmasında önemli bir role sahiptir. Bu nedenle ülkelerin eğitim sistemlerini etkin ve verimli bir şekilde organize etmek elzemdir (Kara, 2020). Karip ve Köksal'a (1996) göre, toplumun bilgi açısından değişen ihtiyaçları, yetkililerin bu sistemlerin kalitesini iyileştirmelerini gerektirmektedir. Bu nedenle, Kaya'nın (2008) da belirttiği gibi, eğitim durağan bir yapıdan çok sürekli gelişen bir organizma olarak görülmelidir. Bu anlamda toplumsal, yasal, siyasi veya ekonomik değişimler Türk eğitim sisteminde kaçınılmaz olarak bir yeniden yapılanma süreci ile sonuçlanmakta, bu süreçte otoriteler modern çağın taleplerini karşılamaya ve mevcut sorunlara çözüm üretmeye çalışmaktadır.

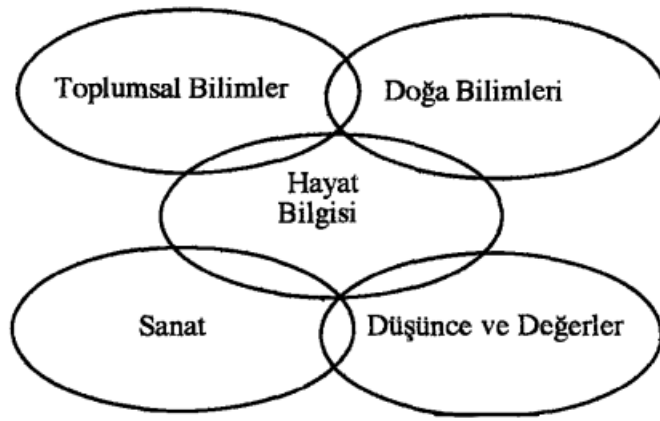
Eğitim, bilinçli bir kültür aktarımı süreci olarak tanımlanmaktadır (Fidan, 2012, s. 4). Bu sürecin bilinçli yönü, planlama ve programlama ile ilişkilidir. Bu nedenle eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim programı, bireylere okulda ya da okul dışındaki planlanmış etkinliklerle sunulan öğrenme deneyimlerinin düzenli bir yapısı olarak tanımlanmaktadır (Demirel ve Kaya, 2014, s. 13). Eğitim programlarının bir örneği de hayat bilgisi dersi öğretim programıdır. Binbaşoğlu (2003)'na göre hayat bilgisi dersi ile eğitim arasında güçlü bir bağ ya da bütünlük söz konusudur ve eğitimin genel amacı, çocuğun çevresine başarılı, etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Bu anlamda hayat bilgisi dersi, bu uyum sürecini başlatan ilk derstir.

Zaman içinde biriken bilgiler, belirli bir süreç boyunca eğitim aracılığıyla bireylere aktarılır. Bireyin yaşamla ilgili temel bilgi, beceri ve değerleri öğrendiği, yaşamında yeteneklerini açığa çıkardığı ilk eğitim Hayat Bilgisi dersi ile verilir. Bireyler, ilkokula başladıklarında bu ders aracılığıyla çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurmayı, toplumsal değerleri benimsemeyi ve yaşam becerileri kazanmayı öğrenirler. Hayat bilgisi dersi, çocukların okul hayatına uyum sağlamasına ve çevreleriyle etkili bir iletişim kurmasına yardımcı olur. Fidan ve Baykul (1994) ilkokulu, bireylerin temel eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılayan ilk basamak olarak belirtmiştir. Bu basamak, çocukları iyi bir yurttaş olarak yetiştirme misyonu taşır ve onların topluma uyum sağlamalarını hedefler (Akt: Yıldırım, 2015).

2.2. Hayat Bilgisi Dersi

Temel eğitimin ilk üç yılında önemli bir yer tutan Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin çevrelerindeki olay ve olguları tanımaya başlamalarına, yaşadıkları toplumun kültürünü

öğrenmelerine olanak tanıdığı için, ilköğretime yeni başlayanlar açısından oldukça değerli bir derstir. Bu ders, öğrencilerin ruhsal gelişimlerini göz önünde bulundurarak, onların doğal ve toplumsal çevrelerine uyum sağlamalarını destekler. Aynı zamanda, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi teşvik ederek, öğrencileri çevrelerine dair faydalı bilgilerle donatır ve onları hem yaşamlarına hem de bir üst öğrenim basamağına hazırlar. Hayat Bilgisi, disiplinler arası bir yaklaşımla öğrenci merkezli olarak planlanmıştır ve bu yönüyle öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkı sağlar (Tay ve Yıldırım, 2013; Ocak ve Beydoğan, 2005). 'Aile dersleri', 'yurttaşlık bilgisi' ve 'tabiat bilgisi' dersleri, hayat bilgisi dersi çevresinde bir araya getirilmiştir. Dördüncü ve beşinci sınıflarda ise bu dersler, sosyal bilgiler ve fen bilimleri olarak iki ana ders etrafında gruplandırılmıştır (Kocaçınar, 1966). Günümüzde hayat bilgisi dersi, bu rolünü sürdürmektedir ve ilköğretimin ilk üç sınıfında diğer dersler hayat bilgisi dersi etrafında toplanmaktadır.

Şekil 2.2.1. Hayat Bilgisinin Kapsamı (Sönmez, 1998, s. 8)

Hayat Bilgisi dersi, temel eğitimin merkezinde yer alan ve büyük öneme sahip derslerden biridir. Bu ders aracılığıyla öğrenci, öncelikle yakın çevresini tanımaya başlar ve zamanla uzak çevresiyle de ilişki kurarak somuttan soyuta doğru bir gelişim sürecine girer. Bu süreç, öğrencinin hem çevresini, yaşamı ve kendisini tanımasına, anlamasına ve keşfetmesine olanak tanır. Aynı zamanda, bu ders öğrencinin yaşamayı öğrenme ve çevresini keşfetme yolculuğunda ona rehberlik eder, yaşama uyum sağlaması ve temel bilgileri edinmesi için atacağı ilk adımları destekler. Öğrenci, bu dersin içeriği sayesinde hem kendi kimliğini keşfeder hem de çevresiyle olan bağlarını güçlendirir. Böylelikle, çevresiyle olan ilişkisini yaşayarak ve deneyimleyerek öğrenir. Bu durum, öğrencinin birey olarak hem kendisiyle hem de toplumsal çevresiyle uyum sağlaması için temel bir gerekliliktir. Bu açıdan Hayat Bilgisi, öğrencinin hem

sosyal hem de bireysel gelişimlerine katkıda bulunarak onların öğrenme süreçlerini zenginleştiren ve hayata hazırlayan önemli bir eğitim aracı olarak kabul edilir(Topses, 2001).

Hayat Bilgisi dersi, doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci olarak tanımlanabilir ve bu sürecin sonunda elde edilen bilgiler, öğrencilerin yaşamla etkileşimlerini derinleştirmelerine yardımcı olur. Bu dersin içeriğinde doğal ve toplumsal olaylar ele alınmakta; örneğin, okul hayatı, aile yapısı ve milli bayramlar gibi toplumsal olgular ile mevsimler gibi doğal olgular işlenmektedir. Öğrenciler bu olguları analiz eder ve yorumlar. Bu becerileri yaparken de genelleme, önerme ve değerlendirme gibi düşünsel alanlarını da geliştirir. Buradan sonuçla Hayat Bilgisi dersi doğal ve toplumsal alanları kapsadığı gibi düşünsel ve sanatsak alanları da ele alır ve bu durum Hayat Bilgisi dersinin kapsamının oldukça geniş olduğunu gösterir (Sönmez, 1999).

Dersin yaşamla iç içe olduğu dikkate alındığında, kapsadığı alanın büyüklüğü de doğal olarak artmaktadır. Bu geniş kapsam, dersin diğer derslerle olan ilişkisini de güçlendirmektedir. Ayrıca, Hayat Bilgisi dersinde öğrencilere, öğrenim hayatları boyunca bilmesi ve uygulaması gereken temel bilgiler sunulmakta ve bu bilgilerle öğrenciler donatılmaktadır. Öğrenciler, önemli günleri, milli bayramları ve Türkiye Cumhuriyeti için kritik öneme sahip olayları ilk olarak bu ders aracılığıyla tanımaktadır (Acar, 2006). Bu bağlamda, Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin toplumsal ve bireysel gelişimlerine büyük katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin karşısına çıkan konular, yaşamında karşılaştığı konular olduğu için daha anlamlıdır. Hayat Bilgisi dersi içerisinde okuma, yazma, resim, müzik gibi diğer dersler de yer alır (Binbaşoğlu, 2003). Yaşadığı ortamı inceleyerek bu ortamdaki sorunları tanıtmak ve bilgilenmesini sağlamak Hayat Bilgisi dersinin amaçlarından biridir. Bu amaçlar sonunda öğrenciden yaşadığı ortamdaki sorunları çözebilme, yakın çevresini, vatanını ve insanlığı sevmesi beklenir (MEB, 1998). Çilenti (1988) ise bu dersin öğrencilere kazandırdığı becerileri; bilgi toplama, bilgiyi düzenleme ve kullanma, insanlar arası ilişki becerisi olarak gruplar.

Kesin tarih tam olarak bilinmemekle birlikte Hayat Bilgisi dersinin düşünce temelleri Antik Yunan filozoflarından Eflatun'a kadar uzanır (Brückl, 1932, s. 69). Eflatun öğrenen kişinin eşyaya yaklaştırılmasını belirtir. Aristo gerçek hayattan yararlanırsak bilgiye ulaşabileceğimizi ifade ederken, Michel de Montaigne, kitaba bağlı kalmak yerine canlı öğrenmeyi savunmuştur. 17. yüzyılda eğitimci olan Çek asıllı Comenius ise bu dersin içeriğini ve yapısını belirginleştirmeye başlamıştır. Gözle görülen resimli dünya adlı yapıtı çocuklar için yazılmış ilk resimli kitap özelliği gösterir. Önce gözlem sonra düşünme ve konuşma sıralamasını savunmuştur (Baymur, 1937, s. 14). Aynı yüzyılda, batı ülkelerinde Hayat Bilgisi

dersi için önemli rol oynayan bir diğer eğitimci ise JJ Rousseau'dur. Rousseau tabiat eğitim anlayışını benimseyerek çocuk doğasını merkeze almıştır ve eğitimin de bu çerçevede düzenlenmesini vurgulamıştır. Özellikle Emile adlı eserinde bu ders ile ilgili ipuçları vardır (Baysal, 2006). Locke, eğitimin doğaya uygun yapılması gerektiği görüşüne odaklanmıştır. Pestalozzi ise hayat bilgisi eğitiminin çocukların yakın çevreleri temel alınarak verilmesi gerektiğini savunur (Brown, 1986; Soëtard, 1994). Hebart ise eğitimde çocukların etkinliklerine odaklanmanın önemini vurgulamaktadır (Bastık, 2019, s. 12). John Dewey, okul hayatın kendisidir düşüncesini savunarak okul ile yaşamın benzer olmasını ister ve başka bir düşünürün “çocukları yaşamaya bırakınız” sözünden etkilenmiştir. Bu düşünceyle bir uygulama okulu açmıştır ve burada dört- on dört yaş grubundaki çocuklara aktif öğretim doğrultusunu benimseyerek eğitim vermiştir. Öğretmen merkezli eğitim yerine öğretmenin rehber olduğu bir eğitimi benimser. Buradaki eğitim daha sonra toplu eğitimin ve Türkiye'deki ders programının amaçlarının oluşturulmasında etkili olmuştur. (Binbaşıoğlu, 2003, s. 12). Piaget ise 1896 ve 1980 yılları arasında çocuklar için oyunun önemli olduğunu benimseyerek deney ve gözlemin önemini vurgulamıştır. Çocukların okul ortamında etkin katılım sağlamalarını benimseyerek, eğitimin yaşamın kendisi olması gerektiğini vurgulamıştır (Demircioğlu, 2005, s. 260). Tüm bu düşünceler, hayat bilgisi dersinin bugünkü yapısına ulaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle küçük yaştaki çocuklar, eğitim sürecinin ilk yıllarında uyaranları henüz farklı disiplinlere ayırmamış bütünsel bir yapı olarak algılama eğilimindedirler (Kaya, 2018). Hayat bilgisi dersi, eğitimde pekiştirme yöntemini aktif olarak uygulayan bir ders olup; insan, doğa ve toplum gibi doğa bilimleri; sosyal bilimler; sanat; düşünce ve değerler alanlarını kapsayan dört ana alandan oluşmaktadır. Bu nedenle, hayat bilgisi dersi yaşamın tüm boyutlarını kapsayacak ve disiplinler arası uygulamaları içerecek şekilde tasarlanmıştır (Akyol, 2018; Kılıç, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı'na (2015) göre, hayat bilgisi dersi, ilkokul öğrencilerinin kendilerini, içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı anlamalarını amaçlar. Bu ders, 1926'dan itibaren ilkokul ve ilköğretim müfredatlarının bir parçası olmuş ve toplu öğretim yaklaşımıyla geliştirilmiştir. Hayat Bilgisi dersi 1926'dan sonra 1936, 1948, 1998, 2005, 2009, 2015, 2017 ve 2018 yıllarında programda yer almıştır. Tay (2017, s. 5) bu dersi, çocuğun kendini tanımasına olanak sağlayan; sosyal bilimler, fen bilimleri, sanat, düşünce ve değerler gibi farklı alanları içeren, öğrencilere iyi bir insan olmayı, ülkesine bağlı bir yurttaş olmayı ve küresel bir dünyada bilinçli birey olmayı öğreten bir yurttaşlık eğitimi olarak açıklar. Karabağ'a göre (2009) ise hayat bilgisi, çocuğun doğasına uygun şekilde, farklı disiplinlerin birleşiminden

oluşan; çocuğu yaşamın temelleriyle tanıştıran, deneyimleyerek öğrenmesine rehberlik eden, onu iyi bir insan olma yolunda eğiten ve ileri eğitim aşamaları için hazırlayan bir programdır.

2.2.1 Tarihsel Gelişim ve Öğretim Programları

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte Türkiye’de eğitim alanında köklü bir yenilenme süreci başlamıştır. 1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile tüm okullar Millî Eğitim Bakanlığı çatısı altında toplanmış, böylece eğitimde bir bütünlük sağlanmıştır. Bu kapsamda, okullarda uygulanan ders programlarında da bazı düzenlemeler yapılmıştır. Cumhuriyet dönemi boyunca çeşitli zamanlarda yenilenen ilköğretim müfredatları, hayat bilgisi dersinin içeriğinde de değişikliklere yol açmıştır. Günümüzde, hayat bilgisi dersi ilkokulun ilk üç sınıfında temel bir ders olarak işlenmekte ve öğrencilerin doğal ve toplumsal çevrelerini tanımalarına olanak sağlamaktadır. Bu dersle çocukların kendilerini keşfetmeleri, çevrelerini tanımaları, çevrelerindeki olayları yorumlayabilmeleri ve günlük yaşamda ihtiyaç duyacakları bilgileri öğrenmeleri amaçlanır. Tarihsel olarak, hayat bilgisi dersinin ilk kez 1869 yılında, Saffet Paşa’nın Maarif Nazırlığı döneminde okutulmaya başlandığı görülmektedir ve ders, Cumhuriyet dönemi boyunca müfredatlarda sürekli olarak yer almıştır (Kodaman, 1991; Binbaşıoğlu, 2003; Başar, 2004; Deringil, 2007). Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar hayat bilgisi müfredatı, dönemin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş ve sırasıyla 1924, 1926, 1929, 1936, 1948, 1968, 1998 ve 2005 yıllarında güncellenmiştir (MEB, 2015, s. 6).

1924 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1924 müfredatı, Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni eğitim gereksinimleri ve çağdaş yaklaşımlar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Ders isimleri pek değişmezken, esas değişiklik ders içeriklerinde yapılmıştır. Bu müfredat bir proje olarak öne çıkmış ve yalnızca iki yıl uygulanmıştır. Müfredattaki tarım, sağlık, yurttaşlık bilgisi ve tarih ve coğrafya gibi konular, büyük ölçüde hayat bilgisi dersinin içeriği ile paralellik göstermektedir. Özellikle ahlak sohbetleri ve yurttaşlık bilgisi dersleri ile tarih konularında düzenlemelere gidilerek Cumhuriyet’in önemi ve yakın tarihte yaşanan olaylara daha fazla vurgu yapılmıştır (Şahin, 2009).

1926 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1926 müfredatında, Türkiye’ye davet edilen eğitimci John Dewey’in raporundaki "Hayat Bilgisi, toplu tedris ve iş okulu" kavramlarına özel bir vurgu yapılmıştır. Bu doğrultuda, derslerin birbirinden ayrı işlenmesi yerine, ilkokulun ilk üç yılında hayat ve toplumla bağlantılı

bir yapıya kavuşturulması sağlanmıştır (Şahin, 2009). Bu yaklaşım, derslerin hayatla olan bağıını güçlendirerek eğitimdeki önemini artırmış ve birey yetiştirme sürecindeki rolünü daha da sağlamlaştırmıştır. Tüm derslerin, hayat ve toplum merkezinde, "toplu öğretim" ilkesi doğrultusunda işlenmesi benimsenmiştir. 1926 müfredatında ise her dersin amacı ve öğretim yöntemine ilişkin ana hatlar ayrıntılı şekilde belirlenmiş, bu düzenleme içerik, yöntem ve ilke yönünden köklü bir yenilik olarak değerlendirilmiştir (Gülcan, 2003).

1929 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1929 müfredatında, eğitimde sınıf temelli bir modelin gerekliliğini vurgulamış ve öğretmeni eğitim sürecinin merkezi bir unsuru olarak tanımlamıştır. Eğitimde planlı bir yaklaşımı vurgulanıp, her dersin önceden planlanması önerilmektedir. En dikkat çekici maddelerden biri, günümüzde de uygulamada güçlüklerle karşılaşılan ders kitaplarının rolüyle ilgilidir. Ders kitaplarının yalnızca ek kaynak olarak kullanılması gerektiği, esas öğrenmenin öğrenci ve öğretmen etkileşimi yoluyla okulda gerçekleşeceği belirtilmiştir. Ders kitapları ise yalnızca eksik kalan öğrenmeleri desteklemek amacıyla kullanılacak materyaller olarak tanımlanmıştır (Gelişli, 2005).

1936 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1936 ilköğretim müfredatı, ezberci eğitim anlayışından uzaklaşarak, öğrencilerin aktif katılım gösterdiği ve gözlem yaparak öğrenmelerini teşvik eden bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu müfredat, öğrencilerin çevrelerinden ve toplumsal sorunlardan daha fazla etkilenmelerini sağlamak amacıyla, ulusal meselelerle ilgili bilinçlenmelerine olanak tanıyacak ders içerikleri sunmuştur. Böylece öğrenciler, daha anlamlı ve ilgili öğrenme deneyimleri ile eğitilmiş, toplumlarına duyarlı bireyler olarak yetiştirilmesi hedeflenmiştir (Şahin, 2009).

1948 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1948 müfredatı, bilgi aktarımına dayalı bir yaklaşım benimsemiş ve yaklaşık 20 yıl boyunca uygulanmıştır. Bu dönemde hayat bilgisi dersi, öğrencilerin doğrudan gözlemler yaparak yaşama dair bilgileri edinmelerine olanak tanımıştır. Ders, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak, çevrelerinde gördükleri nesneleri ve olayları incelemelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, hayat bilgisi dersinin içeriği, öğrencilerin duyuşsal algılarıyla doğrudan ilişkilidir ve çevreleriyle etkileşim kurarak öğrenmelerini hedefler. Öğrenciler, çevreleriyle daha fazla etkileşime girerek, gözlem ve deneyim yoluyla öğrenmeye teşvik edilirler (MEB, 1948).

1968 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1968 ilkokul müfredatı, eğitimdeki hedefleri tamamen öğrenci merkezli bir yaklaşımla yeniden şekillendirmiştir. Bu müfredat, 30 yıl boyunca uygulamada kalmış ve uzun vadeli bir eğitim anlayışını benimsemiştir. En önemli yeniliklerinden biri, önceki müfredatlarda hayat bilgisi dersi için uygulanan toplulaştırma anlayışının, 4. ve 5. sınıflara da uygulanarak daha geniş bir kapsamda hayata geçirilmesidir. Bu değişiklikle birlikte, hayat bilgisi dersinin yanı sıra sosyal bilgiler ve fen bilgisi dersleri de ana dersler (mihver dersler) arasında yer almıştır(Şahin, 2009).

1998 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

1998 müfredatı, davranışçı yaklaşım temel alınarak hazırlanmış ve genel bir çerçeve müfredatına dönüştürülmüştür. Bu müfredat, öğretim etkinlikleri, öğretim yöntemleri, kaynaklar, videokasetler gibi materyalleri içererek, daha önceki müfredatlarda bulunmayan ölçme ve değerlendirme yöntemlerini de uygulamaya koymuştur (Kocaoluk & Kocaoluk, 1998a). Hayat bilgisi dersinin hedefi, öğrencilerin bulundukları toplumla uyum içinde yaşamalarını sağlayacak bilgi, tutum ve becerileri geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Bu amaca ulaşmak için grup çalışmaları, rol yapma ve oyun gibi öğretim tekniklerine önem verilmelidir. Derste öğretmen, öğrencilere rehberlik yaparak onların derse aktif katılımını teşvik etmeli ve yaparak öğrenmeyi desteklemelidir. Ayrıca, hayat bilgisi dersi ile Türkçe, matematik, fen bilgisi, resim, müzik ve beden eğitimi dersleri arasında bir bağlantı kurulmalıdır. 1998 müfredatında, her sınıf için hedefler ve davranışlar ilk kez belirlenmiş, öğretim materyalleri, levhalar, afişler ve videokasetler gibi araçlar ayrıntılı şekilde sunulmuştur (Kocaoluk & Kocaoluk, 1998b).

2005 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

2005 ilköğretim müfredatı, Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişim ve sürekliliği ilkeleri doğrultusunda, dünya genelindeki eğitim ve gelişim trendlerini, AB standartlarını göz önünde bulundurarak, Türkiye'nin eğitim sistemindeki güçlü yönleri ve zayıf noktaları değerlendirmiştir. Bu müfredatla, davranışçı yaklaşım yerine yapılandırmacı bir yaklaşım benimsenmiş ve sekiz yıllık kesintisiz eğitime uygun, bütüncül bir yapıya geçilmiştir. Parçalı müfredat anlayışından, ilkokul ve ortaokul seviyesinde daha entegre bir eğitim modeli oluşturulmuştur. Müfredat, öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma yapma, iletişim kurma, problem çözme gibi becerilerinin yanı sıra, bilgi teknolojilerini etkin kullanma, girişimcilik, Türkçeyi doğru ve etkili biçimde kullanma, karar verme ve kaynakları verimli

kullanma yeteneklerini kazanmalarını hedeflemiştir. Ayrıca, hayat bilgisi dersiyle, öğrencilerin özsaygı, özgüven, toplumsal sorumluluk, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik ve kültürel değerleri koruyup geliştirme gibi insani değerlerini güçlendirmek de amaçlanmıştır (MEB, 2005).

2024 Yılı Hayat Bilgisi Dersi Programı Genel Özellikleri

Millî Eğitim Bakanlığı, tüm eğitim kademelerindeki zorunlu dersler için "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" kapsamında yeni bir müfredat yayımlamış ve 2024-2025 eğitim-öğretim yılında yürürlüğe koymuştur. Bu program, beceri temelli ve bütüncül bir eğitim anlayışı benimseyerek içerikleri sadeleştirmiştir. İlk kez müfredata giren "sistem okuryazarlığı," bilgi, finans, dijital, görsel, vatandaşlık, veri, sürdürülebilirlik, sanat ve kültür okuryazarlığı gibi dokuz alt bileşeni içermektedir. 21. yüzyıl becerilerini kazandırmayı amaçlayan müfredatta Hayat Bilgisi dersi de güncellenmiş olup, öğrencilere millî ve manevi değerler kazandırmanın yanı sıra eleştirel düşünme, toplumsal kuralları öğrenme, çevre bilinci geliştirme gibi yetkinlikler kazandırmayı hedeflemektedir (MEB, 2024).

2.2.2. Batılı Devletlerde Hayat Bilgisi Dersi

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türkiye'de uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programı'na, içerik ve adlandırma açısından en çok benzeyen program, Almanya'da "Sachunterricht" olarak adlandırılan derstir. Karşılaştırmalı eğitim perspektifinden bakıldığında, Almanya ve Türkiye dışındaki birçok ülkede de benzer içeriklere sahip dersler farklı isimlerle sunulmaktadır (Uygun, Ergen & Öztürk, 2011). Almanya'da, bu ders özellikle çevre bilinci ve sürdürülebilirlik temaları etrafında şekillendirilmiştir. Eğitim sistemi, çevre derslerinde öğrencilere saha gezileri, geri dönüşüm projeleri ve doğa çalışmaları gibi uygulamalı etkinliklerle doğrudan deneyim kazandırmayı amaçlar. Öğrenciler, doğayla birebir etkileşimde bulunarak çevreye dair teorik bilgilerini pekiştirme ve sorumluluk bilinci edinme fırsatına sahip olur. Bu derslerde, çevre sorunlarına dair farkındalık kazandırmak amacıyla dijital araçlar ve multimedya materyalleri de sıkça kullanılmaktadır. Hamburg gibi bölgelerde sunulan bu ders, sosyal, kültürel, ekonomik, biyolojik, tarihsel ve güvenlik konularını kapsayan geniş bir müfredata sahiptir (Reinhoffer, 2000).

Japonya'da ise, hayat bilgisi dersleri ahlaki değerler ve vatandaşlık eğitimi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Japon eğitim sisteminde yapılandırmacı bir yaklaşımla işlenen bu dersler, öğrencilere toplum içinde uyum sağlama ve toplumsal sorunlara çözüm bulma yeteneği kazandırmayı hedefler. Rol yapma, dramatizasyonlar ve grup çalışmaları gibi yöntemler bu

dersin temelini oluşturur. Öğrenciler bu etkinlikler sayesinde, öğrenme sürecine aktif olarak katılarak, öğrendikleri bilgileri günlük yaşamlarına daha kolay aktarabilir hale gelirler (Kara, 2016).

Finlandiya ise yenilikçi ve öğrenci merkezli eğitim yaklaşımıyla bilinir. Bu ülkede hayat bilgisi içerikli dersler genellikle çevre bilgisi, sosyal bilgiler ve vatandaşlık eğitimi başlıkları altında sunulmaktadır. Dijital araçlar, simülasyonlar, etkileşimli tahtalar ve öğrenme oyunları gibi materyaller, öğrencilerin derslere aktif katılımını sağlamak için kullanılır. Finlandiya eğitim modelinde, öğrencilerin doğrudan doğayla etkileşim kurduğu doğa gezileri gibi uygulamalı etkinliklere ağırlık verilmiştir. Böylece öğrenciler, gerçek yaşamla bağlantılı öğrenme fırsatlarına erişerek, çevresel ve toplumsal sorumluluklarını daha etkili bir biçimde öğrenir (Yılmaz, 2017).

2.3. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımı

Öğrenmenin bilgi edinme ile sınırlı kalmasının yetersiz olduğu, bilginin birey tarafından anlamlandırılarak, hayatla ilişkilendirilip uygulamaya dökülmesinin daha kalıcı ve işlevsel öğrenme sağladığı açıktır. Bu bağlamda, etkili öğrenme kavramı ön plana çıkar. Etkili öğrenme, bireyin bilgiye dair bir anlayış geliştirip, onu günlük yaşamda karşılaştığı olay ve durumlarla bağlantı kurarak içselleştirmesi olarak ifade edilebilir (Yıldız, 2020). Özellikle somut düşünme yeteneğinin geliştiği dönemde, çocukların soyut kavramları kavrayabilme becerisi henüz tam oturmamış olduğundan, öğrenme süreçleri somut materyaller ve uygulama temelli etkinliklerle desteklenmelidir. Bu yaş grubundaki öğrenciler için bilişsel gelişim, görsel ve işitsel uyaranlarla zenginleştirildiğinde bilgiyi kalıcı hale getirir.

Öğrenme süreçlerine dair yapılan deneysel araştırmalar, hangi duyuların bilgiyi hatırlama üzerinde ne derece etkili olduğunu gözler önüne sermektedir. Araştırmalar göstermiştir ki bireylerin öğrenme süreçlerinde görme duyusu %83 oranında etkin bir role sahiptir, bunu işitme duyusu %11 ile takip ederken, koklama %3,5, dokunma %1,5 ve tat alma %1 oranında katkıda bulunmaktadır. Ek olarak, öğrenme kaynaklarının hatırlama oranlarına dair yapılan bulgular, okunan materyalin yalnızca %10'unun, duyulanın %28'inin, görülenin %30'unun, hem duyulup hem de görülenin %50'sinin, bireyin kendi söylediği bilgilerin %70'inin ve bireyin yaparak, uygulayarak söylediği bilgilerin %90'ının akılda kaldığını ortaya koymuştur (Çilenti, 1988, s. 36). Bu bulgular, eğitimin yalnızca anlatım temelli yöntemlerle sınırlı kalmasının öğrenmede yeterince derinlik sağlayamayacağını göstermektedir. Aynı

zamanda öğrenme ortamının zengin materyallerle desteklenmesi, öğrenme kalitesini ve derinliğini artırma potansiyeline sahiptir.

Yıldız (2004), eğitim materyalini öğretim sürecini daha etkili, verimli ve anlaşılır kılmak için kullanılan çeşitli araç ve malzemeler olarak tanımlamıştır. Bu materyallerin işlevselliği ise değişkenlik gösterir; kimi zaman bir konunun alt başlıklarının daha iyi kavranmasını sağlamak, kimi zaman öğrencinin sürece etkin bir şekilde katılımını desteklemek ve kimi zaman da karmaşık konuların öğretimini daha basit hale getirmek amacıyla kullanılır. Yıldız, bu bağlamda öğretim sürecine katkı sağlayan tüm araçları "eğitim materyali" şeklinde adlandırmaktadır. Gelişen teknolojiyle birlikte eğitim materyalleri, basit araç ve gereçlerden çok daha fazlasını kapsamaya başlamış, eğitim teknolojileri aracılığıyla eğitimde daha çeşitli ve modern materyaller kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum, 'eğitim teknolojisi' ve 'öğretim teknolojisi' gibi kavramların gündeme gelmesine ve bu teknolojik materyallerin eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmesine yol açmıştır (Kale, 2006, s. 351). İlerleyen teknoloji ile eğitim ortamlarına dâhil olan yeni araç ve gereçlerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu eğitim ortamlarında eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak için birçok materyaller kullanılmaktadır (Bayram, 2006, s. 51).

Günümüzde eğitim materyalleri, öğrencilerin öğrenmeleri hedeflenen bilgi ve becerileri mümkün olan en aktif ve kalıcı biçimde edinmelerine katkı sağlamak için tasarlanan araçları içerir. Bu materyaller, sadece eğitsel içerik sunmanın ötesinde; öğretim sürecinde karşılaşılan zorlukları analiz etmek, çözüm üretmek ve uygulamalı yöntemler geliştirmek gibi geniş bir etkileşim yelpazesi sağlar (Kaya, 2006). Eğitimde kullanılan materyaller, öğrencilerin öğrenme süreçlerine doğrudan katılımını sağlayarak içeriğin anlaşılmasını kolaylaştırır ve öğrenmenin kalıcılığını artırır. Bu materyaller aynı zamanda, eğitimin farklı aşamalarında karşılaşılan sorunların analiz edilmesi ve uygun çözüm yollarının bulunmasına da destek sağlar. Genel anlamda öğretimi zenginleştiren, öğrencinin konuyu daha iyi kavramasını ve soyut bilgileri somut bir şekilde algılamasını sağlayan her türlü araç olarak nitelendirmiştir. Yıldırım'a göre, eğitim materyalleri sayesinde öğrenciler yalnızca teorik bilgiyi almakla kalmaz, aynı zamanda öğrendiklerini günlük hayatta uygulayabilecekleri bir forma dönüştürürler. Eğitimde materyal kullanımının önemi, öğrenciye kazandırılmak istenen beceri ve bilgileri daha anlaşılır, kalıcı ve etkili bir şekilde aktarması açısından oldukça büyüktür. (Yıldırım, 2008, s. 305).

Eğitim süreçlerinde materyal kullanımının birçok önemli faydası, yapılan bilimsel araştırmalarla desteklenmiştir ve bu katkılar hem eğitim ortamlarının niteliğini yükseltmekte

hem de öğrenme süreçlerini daha etkili ve anlamlı kılmaktadır. Materyallerin kullanılması, eğitimin daha etkili ve verimli hale getirilmesini sağlar (Karamustafaoğlu, 2006, s. 90). Araştırmalar, öğrenme ortamlarında çeşitli materyallerin yer almasının, eğitimi daha ilgi çekici kıldığını ve öğrencilerin motivasyonunu artırarak öğrenme sürecine aktif katılım sağladığını göstermektedir. Bu doğrultuda, Küçükahmet (1997, s. 151), materyal kullanımının eğitim üzerindeki başlıca yararlarını detaylı bir biçimde açıklamıştır:

Eğitimde harcanan zamanı daha verimli kullanma fırsatı yaratması ve öğretim sürecini hızlandırması,

Karmaşık ya da zor anlaşılan konuları görselleştirerek daha sade ve anlaşılır hale getirmesi,

Öğrenci ilgisini canlı tutarak öğrenme sürecini daha dinamik ve cazip hale getirmesi,

Öğrencilerin dikkat ve motivasyonunu artırarak, öğrenmeye yönelik heveslerini güçlendirmesi,

Eğitimi çeşitlendirerek daha renkli ve etkileşimli hale getirmesi.

Eğitim materyalleri, öğretmen ve öğrenci açısından çok yönlü işlevlere sahiptir. Öğretmen için bu materyaller, eğitim sürecini daha sistematik ve hedef odaklı yapmaya yarayan önemli araçlardır. Materyallerin yardımıyla, öğretmen derslerini daha planlı bir şekilde yönetebilir ve eğitim sürecini etkin bir şekilde sürdürebilir. Bu araçlar, eğitim faaliyetlerinin amaçlarına ulaşmasında öğretmenlere büyük kolaylık sağlar. Öğrenciler açısından ise materyaller, bilgiyi doğrudan erişilebilir hale getirir, anlaşılmasını kolaylaştırır ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını artırır (Mazgon & Stefanc, s. 2012- 174). Dolayısıyla eğitim materyalleri, öğrencilerin bilgiyi daha kolay kavrayıp pekiştirmelerine olanak tanır ve böylece öğrenme sürecinin kalıcılığını destekler. Bilimsel araştırmalar, insanların yaparak ve konuşarak öğrendikleri bilgilerin %90'ını hatırlayabildiğini göstermektedir. Bu bulgu, öğretim süreçlerinde materyal kullanımının önemini vurgular; özellikle öğrencilerin aktif katılımını sağlayan, çoklu duyuşal deneyimlere dayalı materyallerin kalıcı öğrenme üzerindeki etkisi büyüktür. Materyallerin, öğrencilerin öğrenme sürecinde daha fazla duyusuna hitap ederek yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi desteklemesi, bilginin zihinde kalıcılığını güçlendirmektedir. Bu yaklaşım, öğretim faaliyetlerinin daha etkili ve akılda kalıcı olmasını sağlamakta ve öğrencilerin öğrendiklerini daha uzun süre hatırlamalarına katkı sunmaktadır (Çilenti, 1988).

Eğitimde materyal kullanımının faydalarına yönelik genel bir kabul, öğrenme sürecine duyuşal çeşitlilik kazandırmasının önemini vurgular. Türkyılmaz'ın (1966) belirttiğı gibi, çeşitli araç ve gereçlerle desteklenen eğitimde, öğrencilerin işitme, görme, dokunma gibi farklı duyuşlarını kullanmaları sağlanarak öğrenme süreçleri güçlendirilir. Bu da öğrencilerin bilgiyi yalnızca dinleyerek değil, diğere duyuşlarını harekete geçirerek daha kapsamlı ve kalıcı bir öğrenme deneyimi yaşamalarına imkân tanır. Eğitimde materyal kullanımının sistematik ve doğru bir şekilde yapılması, öğrencilere daha kapsamlı ve etkili bir öğrenme deneyimi sunmakta; eğitim süreçlerinin niteliğini artırmaktadır. Eğitim materyallerinin işlevsel kullanımı, öğrenme sürecini sadece desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda öğrencilere kazandırılması hedeflenen bilgi ve becerilerin kalıcılığını da büyük oranda artırmaktadır.

Koşar(2003), eğitimde kullanılan materyallerin yararlarından öğrencinin dikkatini çekmesi, öğrencinin öğretime daha dâhil olması, öğrencinin bilgiyi farklı kaynaklardan elde etmesi, öğrencilerin kendi hızlarında ve bireysel ihtiyaçlarına göre öğrenmelerini desteklemesi olarak bahseder. Vural(2004) ise materyal kullanımı yararlarını, soyut konuları somut hale getirmesi, öğrencinin dikkatini çekmesi, hatırlamayı kolaylaştırarak vakitten tasarruf sağlaması, karmaşık bilgilerin daha basit bir dille anlatılmasına olanak tanınması şeklinde sıralamıştır. Materyallerin amaca ve konuya uygun olarak seçilmesi, öğrenme ortamını zenginleştirip dinamik hale getirirken, öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılımını da artırır. Bu katkılar, öğretim süreçlerinin daha etkili bir biçimde yürütülmesine olanak tanırken, aynı zamanda öğrenci motivasyonunu artırarak onların öğrenme isteğini pekiştirir. Materyallerin bu çok yönlü işlevleri sayesinde öğrenmeyi canlandırır ve öğrencinin bilgiye yönelik ilgisini canlı tutar (Demiralp 2007, s. 37).

Eğitimde materyal kullanımına ilişkin çeşitli bilimsel çalışmalar, öğretim sürecinin daha etkili ve verimli olabilmesi için belirli ilkelerin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Sönmez (2001), öğretmenlerin eğitim materyallerini hedef davranışlara ve öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerine uygun olarak seçmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Buna ek olarak, öğretmenlerin hangi materyali, hangi zaman diliminde kullanacaklarına dair iyi bir planlama yapmaları gerektiğı de belirtilmiştir. Bu tür bir planlama, materyalin öğretim sürecindeki rolünü en iyi şekilde yerine getirmesini sağlar. Ayrıca, eğitim materyallerinin kullanılan eğitim teknolojilerine uygun olması ve öğrenciler için güvenli olmaları gerektiğı de vurgulanan bir başka önemli noktadır.

Eğitim materyallerinin etkinliğini artıran özellikler arasında materyalin öğrencilerin düzeyine uygun olması, anlaşılır bir biçimde sunulması ve geniş bir öğrenci kitlesine hitap

edebilecek şekilde dayanıklı olması gerektiğini belirtmektedir. Bu özellikler, materyalin eğitimde daha etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayarak, öğrencilerin öğrenme süreçlerini destekler. Aynı zamanda materyalin sadelik içinde karmaşıklığı yönetebilmesi ve öğretimi daha verimli hale getirebilmesi de önemli bir faktördür (Yağcı vd., 2012).

2.3.1 Eğitimde Kullanılan Materyali Çeşitleri

Eğitim materyallerinin çeşitliliği, zaman içinde önemli ölçüde artmış ve günümüzde pek çok farklı türde materyal eğitim süreçlerine dâhil edilmiştir. Bu çeşitlilik, özellikle teknolojinin hızla gelişmesiyle doğrudan ilişkilidir. Aynı zamanda, eğitimde materyal kullanımının gerekliliği hakkında artan bir farkındalık ve yaygın düşünce, bu alandaki değişimlerin hızlanmasına katkı sağlamıştır. Materyallerin eğitimdeki rolünü ve önemini vurgulayan araştırmalar, öğretim sürecinin daha etkili hale gelmesi adına bu materyallerin kullanımını destekleyen çeşitli teoriler geliştirilmesine yol açmıştır.

Eğitim materyalleri, genellikle kullanılan teknik özelliklerine göre sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırmalar arasında en yaygın olanlardan biri, materyallerin hangi duylara hitap ettiğine dayanan ayrımdır. Eğitim materyallerini elle tutulan nesneler, görsel, işitsel, her iki duyuya hitap eden ve teknolojik destekli materyaller olarak gruplandırmışlardır. Bu tür bir sınıflama, eğitimcilerin materyalleri daha bilinçli ve ihtiyaçlara uygun seçmelerine olanak tanır. Özellikle görsel materyaller, öğrencilerin görsel algısını geliştirirken, işitsel materyaller ise sesli bilgiye dayalı öğrenmeyi güçlendirir. Bu iki tür materyalin bir arada kullanılması, öğrenme sürecine daha fazla boyut katacak şekilde öğrencinin deneyimini zenginleştirir. Gerçek nesneler, öğrencilerin doğrudan dokunup hissedebileceği ve birden fazla duyusuna hitap eden materyalleri kapsamaktadır. Bu materyaller, hem doğal hem de yapay malzemeleri içerebilir ve günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılan nesnelerden oluşabilir. Bitkiler, eşyalar, oyun araçları, basit aletler ve gereçler gibi çok çeşitli materyaller bu gruba dahildir. Soulier (1981) bu tür materyalleri, günlük yaşamın her anında temas edilebilen nesneler olarak geniş bir çerçevede değerlendirmektedir.

Gerçek nesnelerin eğitimde kullanımı, öğrenme sürecine somut bir boyut katarak öğrencilerin hem merakını artırır hem de anlamayı kolaylaştırır. Bu tür materyallerin kullanımı, öğrencilerin soyut kavramları somutlaştırmalarına, konuyla daha aktif bir şekilde ilgilenmelerine ve kalıcı öğrenme deneyimleri yaşamalarına yardımcı olur. Örneğin, bir bitkiyi dokunarak inceleyen bir öğrenci, sadece görsel bir materyal üzerinden bilgi edinmek yerine

bitkinin yapısını, dokusunu ve diğer özelliklerini doğrudan deneyimleyebilir (Soulier, 1981, s. 710).

Soulier'in vurguladığı gibi, gerçek nesneler, günlük yaşamın bir parçası olan materyallerle öğrencilerin doğrudan bağlantı kurmasına olanak tanır ve bu da öğrenme sürecini daha etkili hale getirir. Eğitimde kullanılan bu materyaller, hem bireysel öğrenmeyi destekler hem de öğrencilerin farklı duyularını harekete geçirerek daha geniş bir öğrenme deneyimi sunar.

Teknolojik destekli materyaller ise modern eğitim araçlarının sunduğu avantajlarla birlikte, daha dinamik ve etkileşimli bir öğrenme ortamı yaratır. Sonuç olarak, eğitimde materyal kullanımının çeşitlenmesi, öğretim süreçlerini daha kapsamlı ve verimli hale getirmekte önemli bir rol oynamaktadır. Bu çeşitlilik, öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılımını destekler ve bilgilerin daha kalıcı olmasına yardımcı olur (Kaptan, 1998, s. 84, Seferoğlu, 2011, s. 65-67, Yağcı vd., 2012, s. 21-37). Ders materyalleri, öğrenme sürecinde önemli bir rol oynayarak öğretimi desteklemek için kullanılmaktadır. Özenle hazırlanmış materyaller, eğitimi daha zengin bir hale getirir, bilgilerin anlaşılmasını kolaylaştırır ve öğrencilerin dikkatini toplamaya yardımcı olur. Ayrıca, bu materyaller öğrenmeyi kalıcı hale getirir ve öğrenci motivasyonunu yükselterek öğrenme sürecine daha aktif bir katılım sağlar. Bu sayede hedeflenen beceri ve bilgilerin kazanımı, yaparak-yaşayarak öğrenme yoluyla daha etkili bir şekilde gerçekleşir.

Eğitimde kullanılan materyaller arasında, görsel ve işitsel araçlar öne çıkar; öğrencilerin ilgisini en çok çeken ve dikkati yoğunlaştıran materyallerin başında gelir. Bu tür araçlar, soyut bilgileri somutlaştırarak öğrencilere kolay anlaşılır bir öğrenme ortamı sunar ve unutmayı azaltıcı etkisiyle de bilgi kalıcılığını sağlar (Oruç ve Teymuroğlu, 2016, s 92-106). Öğrenme sürecini destekleyen bu materyaller, öğrencilere bilgiye farklı yönlerden erişim sunarak dersin etkinliğini artırır ve öğrenme hedeflerine daha kısa sürede ulaşmayı kolaylaştırır.

Kaya (2006), sınıf içerisinde çeşitli materyallerin eğitim süreçlerini zenginleştirmek amacıyla kullanılabileceğini belirterek, bunları farklı kategoriler altında sıralamaktadır. Kaya'ya göre, öğretim sürecinde faydalı olabilecek materyaller arasında, öğrenme konularını doğrudan temsil eden gerçek nesneler ve modeller, öğrencilerin kolayca erişebileceği yazılı materyaller, eğitici pano ve tahtalar yer almaktadır. Ayrıca, eğitimde basılı görsel materyallerin yanı sıra, tepegöz cihazları ve bunlara ait saydam materyallerin de etkili bir öğrenme deneyimi

sunduğu belirtilmiştir. Kaya, işitsel ve görsel materyallerin önemini de vurgulayarak, sınıf içi etkinliklerde ses kayıt cihazları, slaytlar, film şeritleri, televizyon ve video gibi araçların kullanılmasını önermektedir. Günümüz eğitim ortamında bilgisayar teknolojisinin de yerini sağlamlaştırdığını ifade eden Kaya, bu cihazların sınıf içi etkileşimi artırdığını ve öğrencilerin öğrenme sürecine katılımını kolaylaştırdığını ifade etmiştir.

Öğretim materyalleri, öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek, anlamayı kolaylaştırmak ve bilgiyi somutlaştırmak amacıyla kullanılan kaynaklardır. Yanpar (2005), öğretim ortamlarında farklı materyal türlerinin çeşitlendirilmiş olarak kullanılmasının öğrenmeyi zenginleştirdiğini belirtmektedir. Bu materyaller, öğrencilere farklı algılama yollarıyla ulaşarak onların bilgiyi kalıcı ve etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur. Aşağıda, bu materyallerin türleri, avantajları ve sınırlılıkları ayrıntılı olarak ele alınmıştır:

Tablo 2.1. Materyal Türleri

Görsel Materyaller	İşitsel Materyaller	Görsel-İşitsel Materyaller	Dijital Öğretim Materyalleri
• İki Boyutlu Görsel Materyaller Haritalar, Diyagramlar, Şemalar, Tablolar, Grafikler, Resimler, Posterler • Üç Boyutlu Görsel Materyaller Gerçek Nesneler, Modeller, Maketler, Harita, Küre • Yazım ve Gösterim Tahtaları Yazı Tahtaları, Elektronik Beyaz Tahta, Bülten Tahtaları, Kumaş Tahtalar • Yazılı Materyaller Ders Kitabı, Alıştırma Kitabı, Hikaye ve Romanlar, Dergi ve Broşürler, Çalışma Yaprakları	• CD • Radyo • Pikap ve Plaklar	• Video • Animasyon • Tiyatro • Kuklalar • Eğitsel Geziler	• Etkileşimli Video • Akıllı tahta • Bilgisayar • İnternet • Projeksiyon

Ders Kitapları: Planlı bir yapıda hazırlanan ve belirli bir müfredat izleyen ders kitapları, öğrencilerin konuyu sistematik bir şekilde öğrenmesine destek olur. Öğretim hedeflerini gerçekleştirmek için temel bir kaynak olarak kullanılır.

Yazı Tahtası: Konuların özetlenmesi, yeni kavramların tanıtılması ve bilgilerin mantıklı bir sırayla sunulması için kullanılan yazı tahtası, hemen her dersin vazgeçilmez materyalidir. Öğrencilerin konuları gözden geçirmesi için etkili bir görsel sunum aracı olarak işlev görür (Ergin, 1995).

Yer Küre ve Haritalar: Özellikle coğrafya, hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde kullanılan bu materyaller, öğrencilerin dünya üzerindeki konumları somutlaştırmasına yardımcı olur. Yer küre, kıtalar ve ülkeler hakkında öğrencilere görsel bir perspektif sunar.

Atlaslar: Haritaların toplu halde bulunduğu atlaslar, coğrafi bilgiye ulaşmayı kolaylaştırır ve dünya hakkında genel bir bakış açısı sunar. Öğrenciler, dünya üzerindeki çeşitli yerler hakkında bilgi edinirken görsel destek sağlar.

İnternet: Bilgiye hızlı ve kolay ulaşım imkânı sunan internet, öğrencilerin ders dışı araştırmalarında ve projelerinde sıkça başvurdukları bir kaynaktır. Geniş kapsamlı içeriğiyle sınırsız bilgi erişimi sağlar.

Kavram Haritaları: Bilgilerin ve kavramların görsel olarak düzenlenmesini sağlayan kavram haritaları, öğrencilerin konular arasındaki ilişkileri daha iyi anlamasına yardımcı olur ve soyut kavramları somut hale getirir.

Görsel Materyaller (Resim, Grafik ve Şekiller): Öğrencilerin dikkatini çekmek, bilgiyi görsel olarak sunmak ve soyut kavramları somutlaştırmak için kullanılan bu materyaller, özellikle erken yaşlardaki öğrencilerin ilgisini canlı tutar ve hayal gücünü zenginleştirir (Ergin, 1995).

Tepegöz Asetatları: Tepegöz cihazı yardımıyla öğrencilere bilgi aktaran asetatlar, özellikle kavramların vurgulanması ve görsel destek sağlanması amacıyla kullanılır. Tekrar kullanılabilir olması ve geniş öğrenci gruplarına hitap etmesi avantajları arasında sayılabilir.

Eğitici CD'ler ve DVD'ler: Görsel ve işitsel öğeleri bir arada sunarak öğrencilerin öğrenme sürecini daha interaktif hale getirir. Öğrencilerin dinleme, izleme ve öğrenme etkinliklerini aynı anda gerçekleştirmelerini sağlar.

PowerPoint Sunumları: Öğretmenlerin bilgiyi dijital bir ortamda, görsel destekli bir şekilde aktarmasına olanak tanır. Sunumlar, derslerin düzenli ve akıcı bir şekilde işlenmesine yardımcı olur ve görsel öğelerle desteklendiğinde öğrenme kalıcılığını artırır.

Deney Malzemeleri: Özellikle fen bilimleri derslerinde, öğrencilerin yaparak-yaşayarak öğrenmesini sağlamak amacıyla kullanılan deney malzemeleri, bilgiyi somutlaştırır ve konuyu anlamalarını kolaylaştırır. Laboratuvar ortamında yapılan bu etkinlikler, öğrencilere doğrudan deneyim sunar.

Ansiklopediler: Farklı konular hakkında sistemli ve alfabetik sıraya göre bilgi sunan ansiklopediler, öğrencilerin konu hakkında genel bilgi edinmesine yardımcı olur. Özellikle tarih ve coğrafya derslerinde referans olarak kullanılabilir.

Tarih Şeritleri: Tarihi olayları kronolojik bir sırayla sunan tarih şeritleri, olayların sırasını kavratmak ve tarihsel olaylar arasında bağlantı kurmak amacıyla etkili bir materyaldir.

Yap-bozlar: Özellikle küçük yaş gruplarında kullanılan yap-bozlar, öğrencilerin parça-bütün ilişkisini anlamalarına yardımcı olur. Parçaları birleştirerek öğrenmeyi eğlenceli hale getirir ve öğrencilerin el-göz koordinasyonunu geliştirir.

Çalışma Yaprakları: Öğrencilerin bağımsız çalışma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olan çalışma yaprakları, üzerinde çeşitli bilgiler ve etkinliklerin bulunduğu materyallerdir. Evde veya sınıfta kullanılabilir.

Albümler: Farklı konularda resim ve kısa açıklamalar içeren albümler, özellikle sanat derslerinde ya da tarih gibi görsel destek gerektiren derslerde kullanılabilir.

Bulmacalar ve Çözüm Kartları: Bulmacalar, kavram ve değerleri düşündürerek öğrencilerin yaratıcı düşünmesini sağlar. Çözüm kartları ise doğru cevapları öğrenmeyi eğlenceli hale getirir.

Slayt ve Videolar: Görsel ve işitsel öğrenmeyi destekleyen slaytlar ve video materyalleri, özellikle karmaşık kavramları açıklarken öğretmenin işini kolaylaştırır. Öğrencilere ilgi çekici ve anlaşılır bir bilgi sunumu yapar.

Kuklalar: Küçük yaş grubundaki çocuklara hitap eden kuklalar, interaktif bir öğrenme aracı olarak kullanılır. Öğrencilerin hayal güçlerini geliştirir ve eğlenceli bir öğrenme ortamı sunar.

Ünite Dosyaları: Bir üniteye ait çalışmaların ve etkinlik örneklerinin saklandığı ünite dosyaları, öğrencilerin belirli bir konuda detaylı bilgi edinmelerine olanak tanır.

Bu materyaller, her biri farklı özelliklere sahip olup öğrenmeyi destekleme, ilgiyi artırma ve bilgiyi somutlaştırma gibi önemli işlevler üstlenir. Eğitimde kullanılan her materyal, öğrencinin öğrenme sürecini zenginleştirerek bilginin kalıcı hale gelmesine katkı sağlar. Yanpar'ın (2005) belirttiği gibi, farklı materyal türlerinin kullanılması, öğretim ortamında çeşitlilik sağlayarak öğrencilerin bilgiye ulaşımını ve konuları daha iyi kavramasını kolaylaştırır.

2.4. Hayat Bilgisi Dersi Materyal Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

Yeterli kaynaklar, öğretim materyalleri ve öğretmen uzmanlığı müfredatın başarısını veya başarısızlığını belirler (Ogunode vd., 2022). Kırsal alanlardaki okulların çoğu, deneyler yapmak için hala fen sınıflarında yeterli aparata ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, öğretmen çok ihtiyaç duyulan ekipmanın yerine doğaçlama materyaller kullanmaktan sorumludur. Kaynakları yetersiz okullar, öğrencilerin bilimsel araştırmasını kolaylaştıran tercihli bir yöntem olan yapılandırmacı paradigmayı yan yana getiren kaynak eksiklikleri nedeniyle genellikle davranışsal pedagojik yaklaşımlar kullanırlar. Sonuç, okullar kaynaklarla donatılmadığından pratik çalışmalar için uygun maliyetli materyallere sahip bilimsel aparatın yerine geçen doğaçlama kaynaklardır. Ibrahim vd. (2019), bir öğretmenin yeterliliğinin, becerisinin ve yaratıcılığının doğaçlama sınıf kaynaklarının uygulanabilirliğini hızlandırdığı ve öğrenci performansını etkilediği konusunda hemfikirdir. Ayrıca, uygulama sırasında doğruluk ve kesinlik gibi teknik hususların tehlikeye atılmaması için düşük maliyetli materyallerde yeterlilik gereklidir. Öğretim materyallerinin yanlış uygulanması, öğrenci yanlış anlamalarını potansiyel olarak oluşturabilir ve sürdürebilir (Ogbe ve Omenka, 2017). Ibrahim vd. (2019), doğaçlama kaynaklar aracılığıyla öğretme ve öğrenme için sorgulamaya dayalı öğretim ve öğrenci odaklı görevler aracılığıyla eleştirel katılımın hayati önem taşıdığını vurgulamaktadır. Tersine, Ibrahim vd. (2019), rehberli sorgulamaya karşı ders anlatımı yöntemlerinin kullanımını sürdüren laboratuvar ekipmanlarının erişilemezliğini yansıtarak bu duyguyu desteklemektedir. Ajoke (2017), araştırmasında eğitimde görsel materyallerin kullanılmasının öğrencilerin akademik performansını olumlu şekilde etkilediğini saptamıştır. Albiladi (2019) ise öğretim materyallerinin, öğrencilerin motivasyonlarını yükselttiğini ve akademik ile sosyal açıdan birçok fayda sağladığını ifade etmiştir. Öğrencilerin okuma becerilerini geliştirme ve ilerletme sürecinde materyal kullanımının kritik bir rol oynadığı söylenebilir. Mera Jaramillo ve Mendoza Bravo (2023), eğitim sürecinde görsel-işitsel materyallerin kullanılmasının

öğrencilerin sözlü ifade becerilerini desteklediğini belirlemiştir. Zan, Nilyani, Azriyanti, Asrizal ve Festiyed (2023) ise öğretim materyallerinin, öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme yetkinliklerini kayda değer ölçüde geliştirdiğini ortaya koymuştur.

Türkiye'de 1926'dan beri müfredatlar arasında yer alan Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nın birçok ülkede uluslararası bir karşılığı bulunmamaktadır. Almanya'daki Hayat Bilgisi dersi, Rusya'daki "Dünya Etrafımızda" dersi ve Azerbaycan'daki "Hayat Bilgisi" dersinin Türkiye'deki Hayat Bilgisi dersine isim veya içerik olarak benzediği görülmektedir (Baysal, Tezcan ve Araç, 2018, Ütkür Güllühan ve Guseinova, 2021). Literatürde Türkiye ve Almanya Hayat Bilgisi Öğretim Programını karşılaştıran çalışmalar (Baysal vd., 2018; Canbulat, 2018; Tekgöz, 2017), öğretim programlarının teknolojik yeterliliklerini karşılaştıran çalışmalar (Keskin, 2017) ve Türkiye'deki Hayat Bilgisi Öğretim Programını Rusya'daki "Etrafımızdaki Dünya" Öğretim Programı ile karşılaştıran çalışmalar (Ütkür Güllühan ve Guseinova, 2021) olduğu belirlenmiştir.

Çoban (2005) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, Temel Eğitim Hayat Bilgisi dersi öğretmenlerinin görsel öğretim materyallerini kullanma düzeylerini ve bu kullanımda etkili olan faktörleri incelemektedir. Araştırma, 2003-2004 öğretim yılında Ankara ili Çankaya Merkez Temel Eğitim okullarında görevli sınıf öğretmenleri ile yapılmıştır. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi derslerinde kullandıkları materyallerin türleri arasında yazılı materyaller, gösterim tahtaları, hareketsiz resimler, tablolar ve kavram haritaları gibi materyallerin yaygın olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, tepegöz, grafik, televizyon ve video gibi görsel materyallerin ise daha orta seviyede kullanıldığı gözlemlenmiştir. Araştırmada, öğretmenlerin materyal kullanımının öğrencilerin motivasyonunu artırdığı, derse ilgilerini güçlendirdiği ve eğitim deneyimlerini zenginleştirdiği vurgulanmıştır. Ayrıca, bu materyallerin eğitim kalitesini artırdığı ve öğrencilerin dersleri daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olduğu ifade edilmiştir. Görsel materyalleri büyük oranda öğretmenlerin kendilerinin hazırladığı tespit edilmiştir.

Şahan (2017) tarafından yapılan bir diğer araştırma, Hayat Bilgisi dersinde materyal kullanımının öğretmen görüşleri üzerindeki etkisini incelemiştir. Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Gaziantep ilindeki ilkokul öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda, materyal kullanımının öğrencilerin derse odaklanmalarını ve anlamalarını olumlu şekilde etkilediği belirtilmiştir. Öğretmenlerin materyallerin dersin kalitesini artırmada önemli bir rol oynadığını ve öğrencilerin materyallerle desteklenen dersleri daha verimli bulduklarını ifade ettikleri görülmüştür.

Kıy Can (2009) ise, Temel Eğitim 4. ve 5. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma, Kars ilinde görev yapan 65 sınıf öğretmeni ile yapılmış ve materyallerle desteklenen çağdaş öğretim yöntemlerinin başarı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, materyallerle desteklenen öğretimin, geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla daha yüksek başarıya ulaşılmasına olanak tanıdığı ortaya çıkmıştır. Özellikle coğrafya konularında, materyallerin öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarına yardımcı olduğu vurgulanmıştır.

Bu araştırmalar, görsel ve diğer öğretim materyallerinin eğitimde nasıl verimli kullanılabileceğine dair önemli bulgular sunmaktadır. Öğretmenlerin materyalleri doğru ve etkili bir şekilde kullanması, öğrencilerin öğrenme süreçlerini daha etkili hale getirmekte ve eğitim kalitesini artırmaktadır

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanmalarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, bireylerin ve grupların davranışlarının "neden"lerini anlamaya odaklanan bir araştırma türüdür (Uşun, 2016). Ayrıca, nitel araştırma yöntemi incelenen olgu, olay ve koşullara bağlı olarak değişkenlik gösteren bir süreci kapsamaktadır. Bu çalışmada, desen olarak durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Durum çalışması, belirli bir veya birden fazla durumun ayrıntılı şekilde incelendiği bir araştırma yöntemidir. Veri toplama sürecinde dokümanlar, kapsamlı röportajlar, gözlemler, görüşmeler ve arşiv kayıtlarından faydalanılabilir (Christensen, Johnson & Turner, 2020, s. 417). Durum çalışmaları dört farklı desen altında ele alınmaktadır (Yin, 2003, s. 39; akt. Aytaçlı, 2012):

- Bütüncül Tek Durum Deseni
- İç İç Geçmiş Tek Durum Deseni
- Bütüncül Çoklu Durum Deseni
- İç İç Geçmiş Çoklu Durum Deseni

Yin'in (2003) sınıflandırmasına göre, bu araştırma için en uygun desen Bütüncül Tek Durum Desenidir. Bu desen, tek bir analiz birimi çerçevesinde, kendine özgü durumların incelenmesini içerir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmada da öğretmenlerin öğretim sürecinde farklı materyallerle desteklenen etkinliklere yönelik görüşleri analiz edilmekte ve tek bir analiz birimi üzerinden değerlendirme yapılmaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa, Konyaaltı ve Kepez ilçelerinde görev yapmakta olan 116 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada görüşme yapılan 30 öğretmen vardır ve bu öğretmenler 2023-

2024 eğitim öğretim yılında Antalya ili Muratpaşa ilçesindeki bir özel okul ve Konyaaltı ilçesindeki iki devlet okulunda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleridir. Ankete ise çalışma grubundaki 116 sınıf öğretmeninden 91 öğretmen ankete katılmıştır. Araştırma bütününde toplam 121 katılımcı ile yürütülmüştür. Görüşmeye ve ankete katılan öğretmenlerin bazı demografik bilgileri aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. 1. Görüşmeye Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Özellikleri

3.3. Veri Toplama Araçları ve Tekniği

Öğrenci	Çalıştığı Kurum		Öğrenim Verilen Sınıf Düzeyi				Mesleki Görev Yılı
	Devlet Okulu	Özel Okul	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	
Ö1	X			X			25 yıl
Ö2	X			X			35 yıl
Ö3	X			X			31 yıl
Ö4	X					X	26 yıl
Ö5	X				X		24 yıl
Ö6		X		X			6 yıl
Ö7		X		X			15 yıl
Ö8		X			X		16 yıl
Ö9		X			X		34 yıl
Ö10		X				X	26 yıl
Ö11	X				X		9 yıl
Ö12	X				X		26 yıl
Ö13	X				X		25 yıl
Ö14	X					X	28 yıl
Ö15	X					X	33 yıl
Ö16	X					X	31 yıl
Ö17	X			X			18 yıl
Ö18	X			X			21 yıl
Ö19	X		X				33 yıl
Ö20	X		X				34 yıl
Ö21		X			X		16 yıl
Ö22		X			X		5 yıl
Ö23		X			X		15 yıl
Ö24		X				X	10 yıl
Ö25		X				X	26 yıl
Ö26		X		X			15 yıl
Ö27		X				X	24 yıl
Ö28		X	X				22 yıl
Ö29		X	X				18 yıl
Ö30		X	X				11 yıl

Bu araştırma “Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Devlet Okulu ve Özel Okul Sınıf Öğretmenlerinin Materyal Kullanma Görüşlerinin Belirlenmesi” konusunda derinlemesine

bilgi elde etmek için nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada veriler yüz yüze görüşmeler ve anket yoluyla toplanmıştır.

3.3.1. Görüşme Tekniği

Bu araştırmanın ilk aşamasında görüşme tekniği kullanılmıştır. Yüksel (2020)' e göre görüşme nitel araştırmalarda sık tercih edilen, sosyal gerçekliği ortaya çıkarmada derinlemesine araştırma yapmak için kullanılan bir tekniktir. Sözlü iletişim yoluyla da kullanılan bir tekniktir (Karasar, 2018). Tüknüklü'ye (2000) göre yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeniyle araştırmalarda rahatlık sağlamaktadır. Görüşme tekniği ile Antalya ili Konyaaltı, Muratpaşa ve Kepez ilçelerinde görev yapmakta olan öğretmenlerle yüz yüze ve form gönderilerek sağlanmıştır. Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” geliştirilirken alan yazın incelenerek öğretim üyelerinden uzman görüşü alınmıştır. Bu sorular öğretmenlerin hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanma konusundaki deneyim ve tutumlarını anlamaya yönelik tasarlanmıştır. Yüz yüze yapılan görüşmeler, katılımcıların iş yükü ve zaman kısıtlamaları göz önünde tutularak uygun zamanlarda ve çalıştıkları kurumlarda gerçekleştirilmiştir.

3.3.2. Anket Tekniği

Antalya ili genelinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ile anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma daha geniş katılımcı kitlesinin görüşlerini elde etmek ve yapılan görüşmeleri desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Anket Google Forms üzerinden çevrimiçi olarak dağıtılmış ve katılımcıların kolayca erişim sağlamaları amaçlanmıştır. Ankette öğretmenlerin hayat bilgisi dersi öğretiminde materyal kullanma görüşlerine yönelik bulgular elde etmek amaçlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci öncesinde ilgili birimlerden gerekli izinler alınmıştır (Bkz: Ek- 2, Ek-3). Nitel araştırma kapsamında katılımcılara araştırmayı açıklayan onam formları önceden ulaştırılmıştır. Görüşmeler öncesinde onam formunda ve görüşme esnasında katılımcıların kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı, her bir katılımcı için bir kod verileceği belirtilmiştir. Araştırmaya gönüllü olmak isteyen katılımcılarla çalışma saatleri içerisinde yüz yüze görüşebilmek amacıyla randevular oluşturulmuştur. Bu kapsamdaki veriler 25 Mart- 25 Nisan 2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Tezin düzeltilme aşamasında ise görüşmeye katılan öğretmen sayısının arttırılması amacıyla görüşme soruları öğretmenlere Google Forms

üzerinden iletilmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları uzman kişilerce onaylandıktan sonra kullanılmaya başlanmıştır. Katılımcılar tarafından sorulan sorulara verilen cevaplar katılımcıların izni alınarak ses kayıt yöntemi ile kaydedilmiş, görüşme sonrasında analiz yapmaya hazır hale getirmek üzere yazıya aktarılmıştır. Kayıtların yazıya dönüştürülmesi özenle yürütülmüş, tamamlanan yazıların kayıt eşliğinde takibi yapılarak kontrol edilmiştir. Katılımcıların görüşme sırasında rahat hissetmesine önem verilmiştir. Görüşme sırasında öznel bir yönlendirme yapılmamıştır. Bununla birlikte soruların hazırlanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamasında yansızlık esas alınmıştır.

Anket kısmında daha önceden belirlenen Antalya ili Konyaaltı, Muratpaşa ve Kepez ilçelerinde bulunan 6 okulda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ile yüz yüze tanışılıp, çalışma hakkında bilgi verildikten sonra Google Forms'da hazırlanan anket soruları internet üzerinden iletilmiştir. Araştırmaya gönüllü olarak katılım sağlayan öğretmenler tarafından anket soruları cevaplandırılmıştır. Bu kapsamdaki veriler 25 Mart – 25 Nisan tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında her katılımcı öznel cevaplar vermiştir. Verilerin analizini yapabilmek amacıyla Excel tablosu oluşturularak veri sonuçları aktarılmıştır. Veri analizi yaparken SPSS programından yararlanılmıştır. Çıkan sonuçlar araştırmacı tarafından yorumlanmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bu araştırmada, kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu", üç uzmandan alınan geri bildirimler doğrultusunda kullanılmıştır. Uzmanlardan ikisi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, biri ise Sınıf Eğitimi alanında uzman olup, soruların uygunluğu ve kapsamı değerlendirilmiştir.

Görüşmeler sırasında, katılımcı öğretmenlerden araştırma sorularına içtenlikle yanıt vermeleri beklenmiş; ayrıca, öğretmenlerin onayı alınarak görüşmeler ses kaydıyla kayıt altına alınmış ve daha sonra yazılı dokümana dönüştürülmüştür. Bulguların analizinde, öğretmenlerin görüşlerini açıkça yansıtabilmek adına doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir. Bu doğrultuda, nitel araştırmalarda aktarılabilirliği sağlamak amacıyla, çalışma grubuna ilişkin bilgiler, veri toplama süreci ve analiz adımları detaylandırılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 294).

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için, tema ve kodların oluşturulması sürecinde danışmandan düzenli geri bildirim alınmış, öneriler doğrultusunda gerekli revizeler yapılmıştır.

Son aşamada, düzenlenen bulgular araştırmacı tarafından yorumlanarak sonuçlar elde edilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Görüşme tekniği kullanılarak elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi veriler arasındaki ilişkileri ayrıntılı bir şekilde belirleyerek, okuyucunun kolayca anlayabileceği bir biçimde düzenlemeyi amaçlamaktadır. Yıldırım ve Şimşek (2008) tarafından da belirtildiği gibi, içerik analizi, benzer verileri belirli kavram ve temalar altında bir araya getirerek bir düzen oluşturmayı ve bu düzen üzerinden yorum yapmayı hedefler. İçerik analizinde ilk olarak veriler kodlanır. Araştırmacı elde ettiği bilgileri inceler ve bölümlere ayırır. Her bölümdeki kavramın ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışır. Kodlardan yola çıkarak verileri genel anlamda açıklayabilen uygun kategoriler altında toplayabilen temaların bulunması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bağlamda araştırmacı tarafından görüşmeler yazılı doküman haline dönüştürülüp bir araya getirilerek kod listesi oluşturulmuştur. Ardından bu kodların benzer ve farklı yönleri ele alınarak kategoriler hazırlanmıştır. Kod ve kategorilerle tablolar hazırlanmış, kodları ifade eden katılımcı görüşlerinden alıntılara ve araştırmacı yorumlarına yer verilmiştir. İçerik analizinin tümevarımcı bir analiz türü olması ile görüşme tekniğindeki verilerin analizleri tamamlanmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcılara aşağıdaki gibi kod verilmiştir:

Sınıf Öğretmenleri: Ö1, Ö2, Ö3...

Devlet okulunda görev yapan sınıf öğretmenleri Ö1-Ö5 ile Ö11-Ö20 ve özel okulda görev yapan sınıf öğretmenleri Ö6-Ö10 ile Ö21-Ö30 olarak belirlenmiştir.

Anket tekniği kullanılarak elde edilen veriler dijital ortamda bulunan Google Forms aracılığı ile toplanmıştır. Bu veriler Excel tablosunda yazılı doküman haline getirilmiştir. Ardından SPSS programı kullanımı ile frekans sayıları belirlenmiş ve belirlenen sonuçlara göre tablo ve grafikler oluşturulmuştur. Oluşturulan tablo ve grafiklere göre araştırmacı yorumlarına ve bazı sonuçlara yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Yapılan Görüşmelere Ait Bulgular

Bu bölümde yapılan görüşmelere ait araştırma verilerinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu bölümde 30 öğretmen ile yapılmış olan görüşme verilerine ait bulgular bulunmaktadır.

4.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “*Sınıf öğretmenlerinin materyal kullanımının önemi hakkındaki görüşleri nelerdir?*” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.1.’de yer almaktadır.

Tablo 4. 1. Öğretmenlerin Materyal Kullanımı Hakkındaki Görüşleri

Materyal Kullanımına İlişkin Kategoriler	n	f
Uygulama	30	10
Kalıcı Öğrenme	30	9
İlgi ve Dikkat Çekme	30	9
Somutlaştırmak	30	8
Konunun Pekiştirilmesi	30	6

Tablo 4.1. incelendiğinde öğretmenlerin materyal kullanımının önemi hakkındaki görüşleri görülmektedir. Bu kategorilere yönelik örnek öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Somutlaştırmak

Ö7: *"Öğrenciler somut dönemde oldukları için soyut olarak her zaman anlayamıyorlar. Bu yüzden somutlaştırmak her zaman daha önemli."*

Ö8: *"Bu derste gerek öğrencilerin ilgisini çekmek gerek konunun pekiştirilmesi için somutlaştırmak çok önemli."*

Ö9: *"Uygulamalı derslerde somutlaştırmak her zaman daha iyi oluyor."*

Ö11: "Materyal kullanımı öğrencilerin ilgisini çeker ve konunun somutlaştırılmasını sağlar."

Ö15: "Anlatılan kavramları somutlaştırarak öğrenmelerini kolaylaştırır."

Ö20: "Çocukların somut deneyimler yaşayarak öğrenmesi için materyal kullanımı önemlidir."

Ö23: "Soyut kavramların anlaşılması için materyaller çok önemlidir."

Ö26: "Somutlaştırma büyük bir avantaj sağlıyor."

Kalıcı Öğrenme

Ö2: "Öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlar."

Ö3: "Vermek istediğim konunun pekiştirilmesi ve akılda kalıcı olması için önemlidir."

Ö7: "Materyal kullandığımız zaman daha iyi algılayıp daha kalıcı öğreniyorlar."

Ö8: "Yaparak yaşayarak öğrenen öğrenciler için daha kalıcı bir öğretim oluyor."

Ö10: "Zaman içerisinde konunun anlaşıldığını ve kalıcı öğrenme sağladığını görebiliyorum."

Ö13: "Görerek, dokunarak ve deneyerek öğrenmek çocukların kalıcı bilgi edinmesine yardımcı olur."

Ö17: "Materyal kullanımı, öğrencilerin dersi sadece dinleyerek değil, bizzat deneyerek öğrenmelerini sağlar. Kalıcı öğrenme açısından gereklidir."

Ö22: "Çocuklar yaparak ve yaşayarak öğrendiklerinde bilgileri daha iyi kavrarlar."

Ö28: "Görsel ve işitsel materyallerle desteklenen dersler öğrenciler için daha ilgi çekici ve akılda kalıcı oluyor."

Konunun Pekiştirilmesi

Ö3 "Vermek istediğim konunun pekiştirilmesi ve akılda kalıcı olması için önemlidir."

Ö4 "Hayat bilgisi öğrencilerin günlük hayatta da kullanabileceği konular olduğu için kullandığımız materyallerle pekiştirmeleri daha kolay oluyor."

Ö8 "Hayatın içinden olan bu derste gerek öğrencilerin ilgisini çekmek gerek konunun pekiştirilmesi için somutlaştırmak çok önemli. Yaparak yaşayarak öğrenen öğrenciler için daha kalıcı bir öğretim oluyor."

Ö10 “Biraz daha akademik hazırlandığımız bu dönemde konuları pekiştirmeleri açısından çok işime yarıyor.”

Ö23 “Soyut kavramların anlaşılması için materyaller çok önemlidir. Hem eğlenceli hem de öğretici bir öğrenme ortamı sağlar.”

Ö27 “Öğrencilerin kavramları daha iyi anlamaları ve bilgiyi pekiştirmeleri için materyal kullanımı büyük bir yardımcıdır.”

İlgi ve Dikkat Çekme

Ö2 “Öğrencinin ilgi ve dikkatini çeker. Öğrencilerin daha kolay motive olmalarını sağlar.”

Ö10 “İlgilerini çekiyor.”

Ö11 “Materyal kullanımı öğrencilerin ilgisini çeker.”

Ö14 “Dikkatlerini toplamada yardımcı olur.”

Ö18 “Drama ve materyal destekli öğretim yöntemleriyle dersler daha ilgi çekici hale gelir.”

Ö19 “Görsel ve dokunsal materyaller öğrencinin dikkatini çekerek konunun daha iyi kavranmasını sağlar.”

Ö21 “Öğrencilerin ilgisini canlı tutmak ve öğrenmelerini kolaylaştırmak için materyal kullanımı şart.”

Ö25 “Öğrencilerin derse olan ilgisini ve motivasyonunu artırmak için çeşitli materyaller kullanıyorum.”

Ö28 “Görsel ve işitsel materyallerle desteklenen dersler öğrenciler için daha ilgi çekici ve akılda kalıcı oluyor.”

Uygulama

Ö1 “Hayat Bilgisi uygulamalı bir derstir, öğrenciler yaşayarak öğrenir.”

Ö5 “Hayatın içinden, hayatla ilgili konuları teorik olarak anlatmak sağlıklı değil. Uygulamalı olarak anlatıp, materyal kullanmak gerekiyor.”

Ö6 “Hayat Bilgisi dersi uygulamalı bir ders. Hayatın kendisi ile ilgili, yaparak yaşayarak öğrenildiği için materyal kullanmak önemli.”

Ö8 “Yaparak yaşayarak öğrenen öğrenciler için daha kalıcı bir öğretim oluyor.”

Ö9 “Uygulamalı derslerde somutlaştırmak her zaman daha iyi oluyor.”

Ö10 “Biraz daha akademik hazırlandığımız bu dönemde konuları pekiştirmeleri açısından çok işime yarıyor.”

Ö12 “Hayat Bilgisi dersinde öğrenciler kendi yaşamlarından örnekler bulmalıdır.”

Ö17 “Materyal kullanımı, öğrencilerin dersi sadece dinleyerek değil bizzat deneyerek öğrenmelerini sağlar.”

Ö22 “Çocuklar yaparak ve yaşayarak öğrendiklerinde bilgileri daha iyi kavrarlar.”

Ö26 “Somutlaştırma büyük bir avantaj sağlıyor. Öğrencilerin öğrendiklerini uygulamaya dökebilmeleri için materyal şart.”

4.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersi öğretiminde hangi tür kaynak veya araç gereçleri kullanıyor?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.’de yer almaktadır.

Tablo 4. 2. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Kullandıkları Kaynak ve Araç Gereç Türlerine Yönelik Görüşleri

Kullanılan Kaynak Ve Araç	n	F
Gereçlere Yönelik Kategoriler		
Görsel Materyaller	30	25
Görsel / İşitsel Materyaller	30	16
Dijital Öğretim Materyalleri	30	12
İşitsel Materyaller	30	0

Tablo 4.2. incelendiğinde öğretmenlerin hayat bilgisi dersi öğretiminde kullandıkları kaynak ve araç gereç türleri hakkındaki görüşleri görülmektedir. Bu kategorilere yönelik örnek öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Görsel Materyaller

Ö1 “Daha çok evlerinde olan gerçek nesneleri istiyorum.”

Ö2 “Bazen harita bazen evden getirdikleri gerçek nesneler de olabiliyor.”

Ö3 “Okuldaki dünya modeli ya da haritayı kullanıyorum. Çocuklara getirttiğim ya da kendim getirdiğim gerçek nesneleri kullanıyoruz.”

Ö5 “Kazanım ve konuya göre değişiyor. Ancak genelde ders kitabını kullanıyorum, resimler gösteriyorum, kendim anlatıyorum. ”

Ö6 “Resim, video kullanıyorum. Konuyla ilgili olduğu zaman gerçek eşyalar getiriyorum.”

Ö7 “Bunun içerisinde video ve resimler de mutlaka oluyor. Ders kitabından da pekiştiriyoruz.”

Ö11 “Gerçek nesneler, resimler ve bazen kısa videolar kullanıyorum. Çocukların dokunarak ve görerek öğrenmesini sağlamak önemli.”

Ö12 “Genellikle ders kitabı, test kitapları ve öğretmenler için hazırlanmış ek kaynaklardan faydalaniyorum.”

Ö13 “Haritalar, dünya küresi ve maketler kullanıyorum. Konuya göre öğrencilerin evden getirdiği eşyaları da değerlendirebiliyoruz.”

Ö14 “Gerçek nesnelerden yararlanıyorum. Evden getirebilecekleri şeyleri soruyorum. Ayrıca basit deneyler yaparak dersleri daha ilgi çekici hale getirmeye çalışıyorum.”

Ö15 “Daha çok görseller üzerinden anlatım yapıyorum”

Ö16 “Ders kitabı, etkinlik kitapları, gerçek nesneler ve bazen internetten bulduğum görselleri kullanıyorum.”

Ö17 “Görsel materyalleri çok kullanıyorum. Çocuklar daha iyi anlıyor. Maketler, haritalar, dünya modeli gibi araç gereçlerden yararlanıyorum.”

Ö19 “Çalışma kâğıtları, sunumlar, videolar ve gerçek nesneler kullanıyorum. Çocukların günlük hayatlarıyla bağlantı kurmaya çalışıyorum.”

Ö20 “Genellikle ders kitabı ve yardımcı kaynakları kullanıyorum. Görselleri ve videoları da sık sık derslere dâhil ediyorum.”

Ö22 “Ders kitabı, yardımcı kitaplar, interaktif uygulamalar, videolar ve resimler kullanıyorum. Dersleri eğlenceli hale getirmek için etkileşimli materyallerden faydalaniyorum.”

Ö23 “Okulun sağladığı platformlardan interaktif etkinlikler yapıyorum. Ayrıca öğrencilerin somut öğrenmesini desteklemek için materyaller kullanıyorum.”

Ö24 “Genellikle dijital platformlardan etkinlik yapıyoruz. Bazen öğrencilerle birlikte maket yaparak dersi daha ilgi çekici hale getiriyorum.”

Ö25 “Video, resim, maket, poster gibi görsellerle desteklenen bir öğretim yapıyorum. Teknolojik araçları da sık sık kullanıyorum.”

Ö26 “Öğrencilerle birlikte interaktif tahtayı kullanarak konu anlatıyorum. Dijital etkinlikler yapıyoruz, ayrıca gerçek nesneleri de sınıfa getiriyorum.”

Ö27 “Konunun içeriğine göre bazen deney yapıyoruz, bazen resim veya video ile anlatımı destekliyoruz. Görseller öğrenmeyi çok pekiştiriyor.”

Ö28 “Ders kitabı, ek kaynaklar ve teknolojik platformlardan faydalaniyorum. Öğrencilerin de aktif katılım sağlaması için dijital etkinlikleri tercih ediyorum.”

Ö29 “Gerçek materyaller, video ve interaktif tahtada sunumlar kullanıyorum. Derslerin daha eğlenceli geçmesini sağlamak için teknolojiyi etkin bir şekilde kullanıyorum.”

Ö30 “Dijital araçlar, videolar ve etkileşimli uygulamalarla ders işliyorum. Ayrıca öğrencilerin dikkatini çekmek için günlük hayatla bağlantı kuruyorum.”

İşitsel Materyaller

CD, radyo, pikap ve plak gibi işitsel materyallerin doğrudan kullanımına dair bir ifade mevcut değildir.

Görsel-İşitsel Materyaller

Ö9 “Resimler gösteriyorum, video izlettiriyorum. Platformdan etkinlik yaptırıyorum.”

Ö11 “Gerçek nesneler, resimler ve bazen kısa videolar kullanıyorum. Çocukların dokunarak ve görerek öğrenmesini sağlamak önemli.”

Ö19 “Çalışma kâğıtları, sunumlar, videolar ve gerçek nesneler kullanıyorum. Çocukların günlük hayatlarıyla bağlantı kurmaya çalışıyorum.”

Ö25 “Video, resim, maket, poster gibi görsellerle desteklenen bir öğretim yapıyorum. Teknolojik araçları da sık sık kullanıyorum.”

Ö27 “Konunun içeriğine göre bazen deney yapıyoruz, bazen resim veya video ile anlatımı destekliyoruz. Görseller öğrenmeyi çok pekiştiriyor.”

Dijital Öğretim Materyalleri

Ö2 “İnternet sitelerinden veya platformlardan yararlanıyorum. Kazanıma göre değişiyor.”

Ö7 “İnternetteki siteleri ve okulumuzun anlaşmalı olduğu platformları çok kullanıyorum.”

Ö8 “Etkileşimli çalışmalar için platformları kullanıyorum.”

Ö21 “Okulumuzun dijital platformlarını ve sunulan materyalleri kullanıyorum.”

Ö23 “Okulun sağladığı platformlardan interaktif etkinlikler yapıyorum. Ayrıca öğrencilerin somut öğrenmesini desteklemek için materyaller kullanıyorum.”

Ö30 “Dijital araçlar, videolar ve etkileşimli uygulamalarla ders işliyorum. Ayrıca öğrencilerin dikkatini çekmek için günlük hayatla bağlantı kuruyorum.”

4.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyali dersin hangi bölümünde (giriş, gelişme, sonuç) kullanmayı uygun buluyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.3.’de yer almaktadır.

Tablo 4. 3. Öğretmenlerin Materyali Dersin Bölümlerinde Kullanımlarına İlişkin Görüşleri

Dersin Bölümlerine İlişkin Kategoriler	n	F
Giriş Bölümü	30	23
Gelişme Bölümü	30	14
Sonuç Bölümü	30	3

Tablo 4.3. incelendiğinde öğretmenlerin hayat bilgisi dersi öğretiminde materyalleri dersin hangi bölümünde kullanımları hakkındaki görüşleri görülmektedir. Bu kategorilere yönelik örnek öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Giriş Bölümü

Ö2 “Giriş bölümünde kullanıyorum. Öğrencilerin dikkatini derse kolay toparlayabilmek adına, ilgisini çekebilmek adına giriş bölümünde kullanıyorum.”

Ö7 “Giriş bölümünde kullanmayı daha uygun buluyorum. Çünkü dikkat çekme açısından öğrencilerin ilgisini çekiyor ve daha motive oluyorlar.”

Ö11 “Giriş bölümünde öğrencilerin dikkatini çekmek için materyal kullanıyorum. Konunun bağlamını oluşturmak önemli.”

Ö15 “Genellikle giriş bölümünde materyal kullanıyorum. Özellikle görseller veya kısa videolar konunun anlaşılmasını kolaylaştırıyor.”

Ö27 “Giriş bölümünde materyal kullanıyorum. Konuya dikkat çekmek ve öğrencileri derse hazırlamak için önemli.”

Ö30 “Daha çok giriş bölümünde materyal kullanıyorum. Konuya giriş yaparken öğrencilerin ilgisini çekmek için etkili oluyor.”

Gelişme Bölümü

Ö12 “Genellikle gelişme bölümünde materyal kullanıyorum. Konunun içeriğini desteklemek için materyalin daha etkili olduğunu düşünüyorum.”

Ö13 “Bazı konularda gelişme aşamasında da materyallerden faydalaniyorum.”

Ö16 “Gelişme bölümünde daha çok anlatım ve tartışmalar yapıyoruz.”

Ö17 “Konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak adına gelişme bölümünde materyal kullanıyorum.”

Ö19 “Materyali en çok gelişme bölümünde kullanıyorum.”

Ö28 “Gelişmede ise öğrenmeyi desteklemek için materyal kullanıyorum.”

Sonuç Bölümü

Ö3 “Konuyu toparlamak adına sonuç bölümünde de materyalle ilgili ayrıntılara ve konuyla ilgili ayrıntılara değinip sonuca bağlıyorum.”

Ö8 “Sonuç bölümünde de yararlandığım oluyor.”

Ö24 “Bazen sonuç bölümünde de konuya göre materyalden faydalaniyorum.”

4.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın “*Hayat Bilgisi dersi öğretiminde kullanmak için kendiniz materyal hazırlıyor musunuz?*” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.4.’de yer almaktadır.

Tablo 4. 4. Öğretmenlerin Materyal Hazırlamalarına Yönelik Görüşleri

Materyal Hazırlamaya Yönelik Kategoriler	n	f
Hazırlıyorum	30	22
Hazırlamıyorum	30	8

Tablo 4.4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretimi için materyal hazırlamalarına yönelik görüşleri görülmektedir. Bu kategorilere yönelik örnek öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

Hazırlıyorum

Ö1 “*Sene başında kullanacağım materyalleri hazırlayıp sınıfa asıyorum. Bunun haricinde hazırlamam gerekiyorsa yine hazırlıyorum.*”

Ö2 “*Hazırlıyorum.*”

Ö7 “*Bazen hazırlıyorum.*”

Ö8 “*Hazırlıyorum tabii ki.*”

Ö10 “*Kazanıma göre değişiyor, genelde hazırlıyorum.*”

Ö23 “*Evet, hazırlıyorum. Daha çok sınıf içi panolar ve öğretici kartlar yapıyorum.*”

Ö26 “*Hazırlıyorum. Maketler, kes-yapıştır etkinlikleri ve posterler yapıyorum.*”

Hazırlamıyorum

Ö5 “*Hazırlamıyorum, vaktim yok.*”

Ö6 “*Ben hazırlamıyorum, öğrencilerimin hazırlamasını istiyorum.*”

Ö13 “*Hazırlamıyorum, çünkü elimde yeterince kaynak var ve zamanım çok kısıtlı.*”

Ö19 “*Son yıllarda hazırlamıyorum. Dijital platformlardan ve okul materyallerinden faydalaniyorum.*”

Ö30 “*Hayır, hazırlamıyorum. Okulumuzun sunduğu materyaller yeterli oluyor.*”

4.2. Yapılan Ankete Ait Bulgular

Bu bölümde anket verilerinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu bölümde 91 öğretmen ile yapılmış olan anket verilerine ait bulgular bulunmaktadır. Araştırma sorusuna verilen yanıtlar hiç (1), nadiren (2), kısmen (3), sıklıkla (4), her zaman (5) olarak belirlenmiştir.

Yapılan araştırma doğrultusunda öğretmenlerin çalıştıkları okul türleri, mesleki görev yılları, cinsiyetleri ve öğretim verdikleri sınıf düzeyleri sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 4. 5. Katılımcıların Okul Türleri

	n	%
Devlet Okulu	63	69,2
Özel Okul	28	30,8
Toplam	91	100.0

Tabloya göre ankete katılan 91 öğretmenin 63'ü devlet okulunda %69,2'ye ise özel okulda görev yapmaktadır.

Tablo 4. 6. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Görev Süreleri

Okul Tipi						
Devlet			Özel		Toplam	
N	%	N	%	N	%	
0-5 yıl	3	4,80	2	7,10	5	5,50
10-15 yıl	11	17,50	4	14,30	15	16,50
5-10 yıl	7	11,10	4	14,30	11	12,10
15+ yıl	42	66,70	18	64,30	60	65,90
Toplam	63	100	28	100	91	100

Tabloya göre devlet okulunda görev yapmakta olan 63 sınıf öğretmeninden %4,8'i 0-5 yıl görev süresine sahip iken özel okulda görev yapan 28 öğretmenden %7,10 öğretmen 0-5 yıl görev süresine sahiptir. 5-10 yıl görev süresine sahip öğretmenlerden %11,1'i devlet okulunda görev yapmakta iken %14,3'ü özel okulda görev yapmaktadır. 10-15 yıl görev süresine sahip öğretmenlerden %17,5'i devlet okulunda, %14,3'ü özel okulda görev yapmaktadır. 15 yıl üzeri

görev yapan öğretmenlerden %66,7'si devlet okulunda görev yapmaktayken %64,3'ü özel okulda görev yapmaktadır.

Tablo 4. 7. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Cinsiyetleri

	Okul Tipi					
	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kadın	46	73,00	24	85,70	70	76,90
Erkek	17	27,00	4	14,30	21	23,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Tabloya göre devlet okulundaki 63 öğretmenden 17'si erkek 46'sı ise erkek öğretmendir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin ise 4'ü erkek 24'ü kadın öğretmendir. Her iki okulda da kadın öğretmen sayılarının erkek öğretmen sayılarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 8. Katılımcıların Okul Türlerine Göre Öğretim Verdikleri Sınıf Düzeyleri

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
1.Sınıf	20	31,70	7	25,00	27	29,70
2.Sınıf	19	30,20	10	35,70	29	31,90
3.Sınıf	14	22,20	8	28,60	22	24,20
4.Sınıf	10	15,90	3	10,70	13	14,30
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Tabloya göre 1. Sınıf düzeyinde eğitim veren 27 öğretmenden 20'si devlet okulunda görev yapmakta iken 7'si özel okulda görev yapmaktadır. 2. Sınıf düzeyinde eğitim veren 29 öğretmenden 19'u devlet okulunda 10'u özel okulda görev yapmaktadır. 3. Sınıf düzeyinde eğitim veren 22 öğretmenden 14'ü devlet okulunda 8'i ise özel okulda görev yapmaktadır. 4. Sınıf düzeyinde eğitim veren 13 öğretmenden 10'u devlet okulunda 3'ü özel okulda görev yapmaktadır.

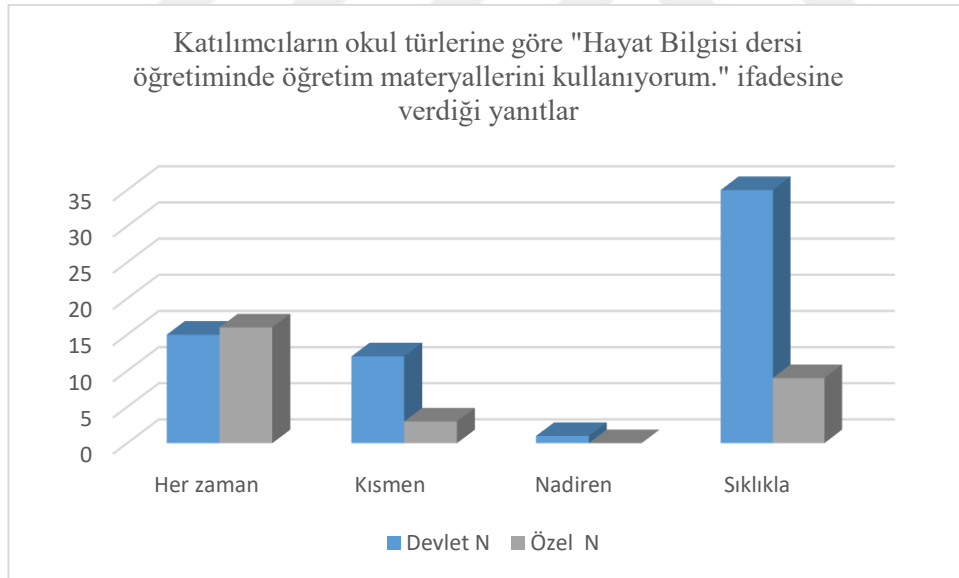
4.2.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yapılan araştırma kapsamında ele alınan ilk araştırma sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde öğretim materyallerini kullanıyorum.” şeklindedir. Bu araştırma sorusuna yanıt aramak için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin materyal kullanmalarına ilişkin betimsel istatistik Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Öğretim Materyallerini Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	35	55,60	9	32,10	44	48,40
Her zaman	15	23,80	16	57,10	31	34,10
Kısmen	12	19,00	3	10,70	15	16,50
Nadiren	1	1,60	0	0,00	1	1,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.9.'a göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın birinci sorusuna “"Hayat Bilgisi dersi öğretiminde öğretim materyallerini kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde hayat bilgisi dersi öğretiminde öğretim materyallerini kullanıyorum sorusuna devlet okulunda görev yapan %23,8, özel okulda görev yapan %51,10 öğretmen her zaman, devlet okulunda görev yapan %55,60 öğretmen sıklıkla özel okulda görev yapan %32,10 öğretmen sıklıkla olarak yanıt vermiştir.

Grafik 4. 1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Öğretim Materyallerini Kullanıyorum

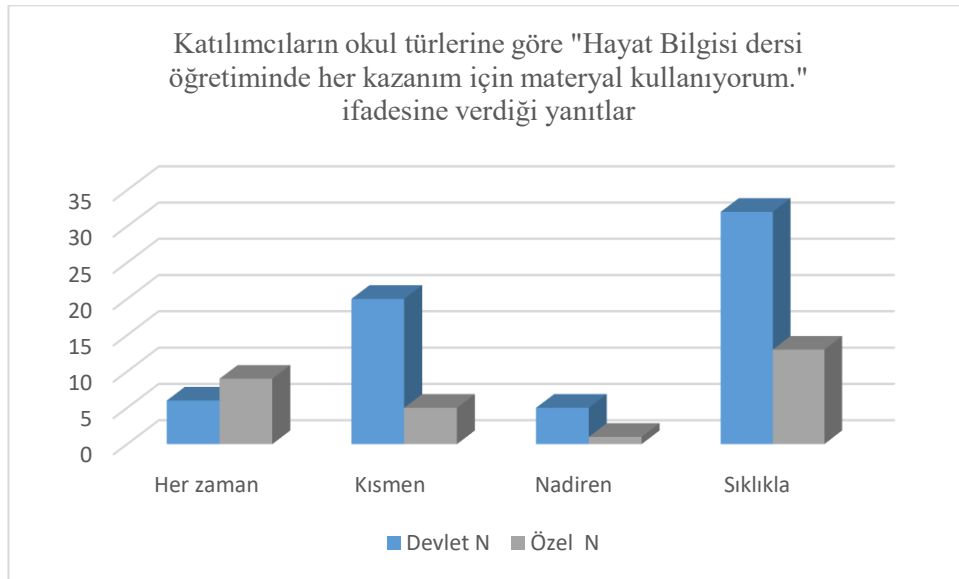
4.2.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Yapılan araştırma kapsamında ele alınan ikinci araştırma sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde her kazanım için materyal kullanıyorum.” şeklindedir. Bu araştırma sorusuna yanıt aramak için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin her kazanım için materyal kullanmalarına ilişkin betimsel istatistik Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10. Hayat Bilgisi Öğretiminde Her Kazanım İçin Materyal Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	32	50,80	13	46,40	45	49,50
Kısmen	20	31,70	5	17,90	25	27,50
Her zaman	6	9,50	9	32,10	15	16,50
Nadiren	5	7,90	1	3,60	6	6,60
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.10.'a göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmamanın ikinci sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde her kazanım için materyal kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde hayat bilgisi öğretiminde her kazanım için materyal kullanıyorum sorusuna 91 öğretmen yanıt vermiştir. Her zaman diyerek yanıt veren 15 öğretmenin 6'sı devlet okulunda görev yapmakta iken 9'u özel okulda görev yapmaktadır. Sıklıkla olarak yanıt veren %49,5 öğretmenin %50,8'i devlet okulu öğretmeni iken %46,4'ü özel okul öğretmeni. Kısmen olarak yanıt veren %31,7 devlet okulu öğretmeni ve %17,9 özel okul öğretmeni vardır. Nadiren yanıtını %7,90 devlet okulu öğretmeni verirken %3,60 özel okul öğretmeni yanıt vermiştir.

Grafik 4. 2. Hayat Bilgisi Öğretiminde Her Kazanım İçin Materyal Kullanıyorum

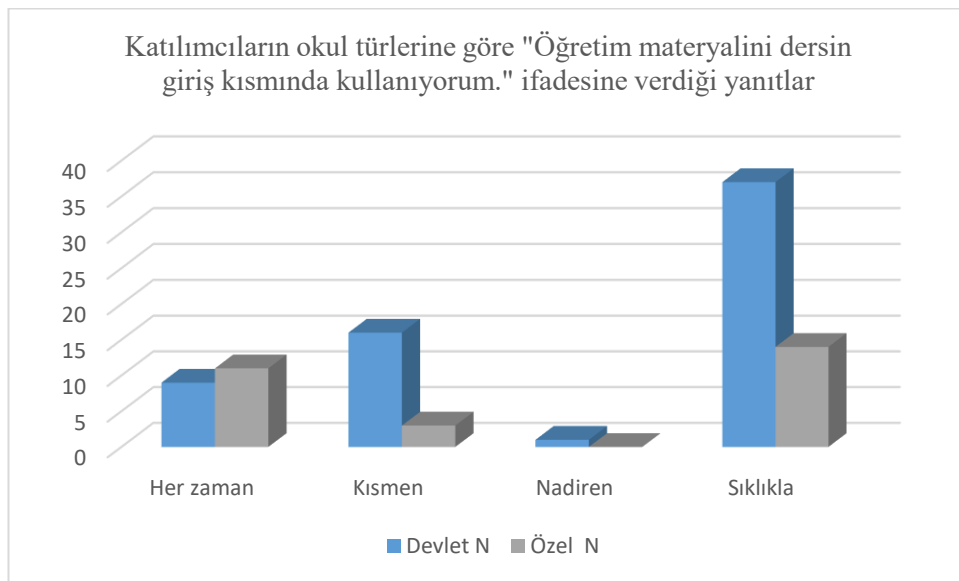
4.2.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “Öğretim materyalini dersin giriş kısmında kullanıyorum.” şeklindedir. Bu araştırma sorusunun yanıtları betimsel istatistikten yararlanılarak Tablo 4.11.’de aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.11. Öğretim Materyalini Dersin Giriş Kısmında Kullanıyorum

	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	37	58,70	14	50,00	51	56,00
Her zaman	9	14,30	11	39,30	20	22,00
Kısmen	16	25,40	3	10,70	19	20,90
Nadiren	1	1,60	0	0,00	1	1,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.11.’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın üçüncü sorusuna "Öğretim materyalini dersin giriş kısmında kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde öğretim materyalini dersin giriş kısmında kullanıyorum sorusuna 91 öğretmen yanıt vermiştir. Bu öğretmenlerden 63’ü devlet okulunda 28’i ise özel okulda görev yapmaktadır. Her zaman diyerek yanıt veren devlet okulu öğretmenleri %14,3 iken özel okul öğretmenleri %39,3’tür.

Grafik 4. 3. Öğretim Materyalini Dersin Giriş Kısmında Kullanıyorum

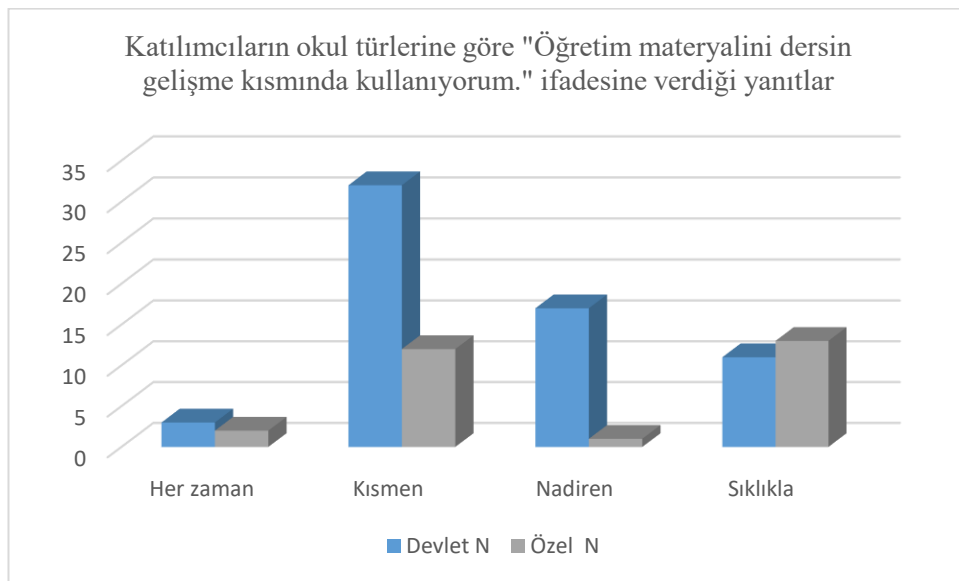
4.2.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu “Öğretim materyalini dersin gelişme kısmında kullanıyorum” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.12.’de verilmiştir.

Tablo 4.12 Öğretim Materyalini Dersin Gelişme Kısmında Kullanıyorum

		Devlet		Özel		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Kısmen	32	50,80	12	42,90	44	48,40	
Sıklıkla	11	17,50	13	46,40	24	26,40	
Nadiren	17	27,00	1	3,60	18	19,80	
Her zaman	3	4,80	2	7,10	5	5,50	
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00	

Yukarıdaki Tablo 4.12.’ye göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın dördüncü sorusuna "Öğretim materyalini dersin gelişme kısmında kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde öğretim materyalini dersin gelişme kısmında kullanıyorum sorusuna 63 devlet okulu öğretmeni ve 28 özel okul öğretmeni yanıt vermiştir. Özel okullarda görev yapan %46,4 öğretmen "sıklıkla" ve %42,9 öğretmen "kısmen" yanıtını vermiştir. Devlet okullarında görev yapan %50,8 öğretmen "kısmen" ve %17,5 öğretmen "sıklıkla" yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 4. Öğretim Materyalini Dersin Gelişme Kısmında Kullanıyorum

4.2.5. Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

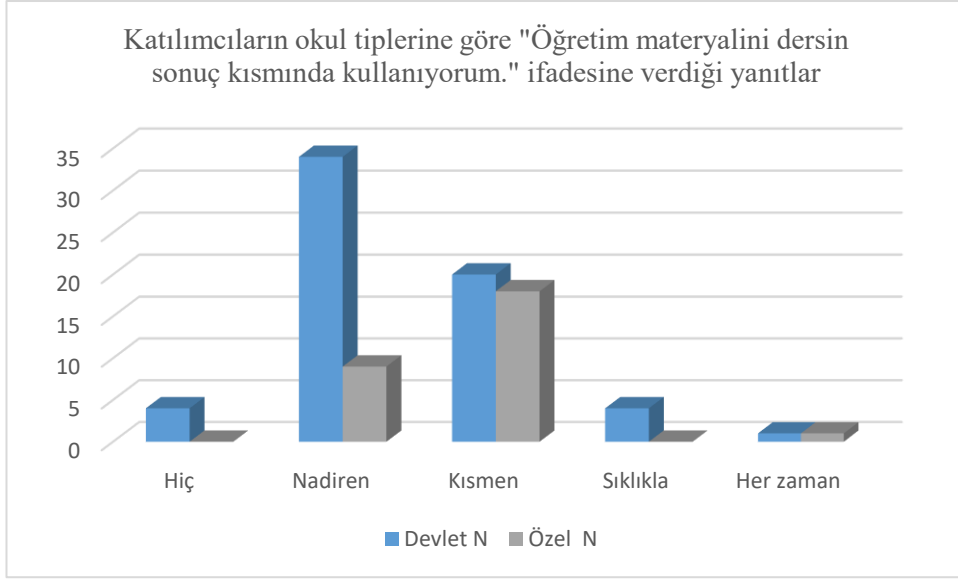
Araştırmanın beşinci sorusu “Öğretim materyalini dersin sonuç kısmında kullanıyorum” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.13’de verilmiştir.

Tablo 4.13 Öğretim Materyalini Dersin Sonuç Kısmında Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	34	54,00	9	32,10	43	47,30
Kısmen	20	31,70	18	64,30	38	41,80
Hiç	4	6,30	0	0,00	4	4,40
Sıklıkla	4	6,30	0	0,00	4	4,40
Her zaman	1	1,60	1	3,60	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.13.’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın beşinci sorusuna ““Öğretim materyalini dersin sonuç kısmında kullanıyorum.” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde öğretim materyalini dersin sonuç kısmında kullanıyorum sorusuna 91 öğretmen yanıt vermiştir. Bu öğretmenlerden 63’ü devlet okulunda 28’i ise özel okulda eğitim vermektedir. Özel okullarda görev yapan %64,3 öğretmen "kısmen" ve nadiren yanıtını veren %32,1 öğretmen vardır. Devlet okullarında ise nadiren yanıtını veren %54, kısmen yanıtını veren %31,7 öğretmen vardır.

Sonuç bölümünde materyal kullanımı her iki okul türünde de sınırlıdır.

Grafik 4. 5. Öğretim Materyalini Dersin Sonuç Kısmında Kullanıyorum

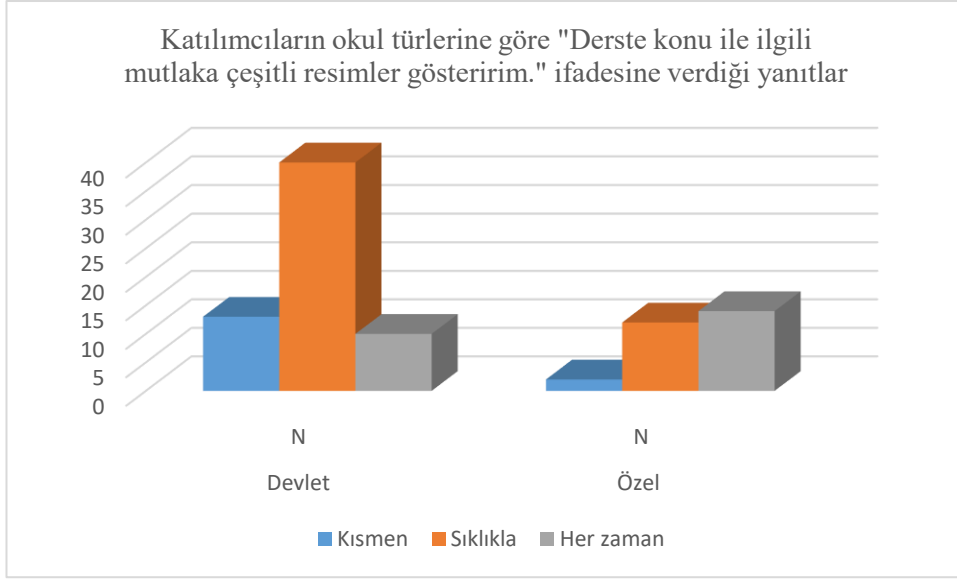
4.2.6. Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu “Derste konu ile ilgili mutlaka çeşitli resimler gösteririm.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.14.’de verilmiştir.

Tablo 4.14 Derste Konu İle İlgili Mutlaka Çeşitli Resimler Gösteririm

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	40	63,50	12	42,90	52	57,10
Her zaman	10	15,90	14	50,00	24	26,40
Kısmen	13	20,60	2	7,10	15	16,50
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.14.’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın altıncı sorusuna “Derste konu ile ilgili mutlaka çeşitli resimler gösteririm.” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “derste konu ile ilgili mutlaka çeşitli resimler gösteririm” sorusuna 63 devlet okulu öğretmeni ve 28 özel okul öğretmeni yanıt vermiştir. Her zaman yanıtını veren özel okul öğretmeni %50 iken devlet okulu öğretmenleri %15,9’dur. Özel okul öğretmenlerinden %42,9’u sıklıkla yanıtını verirken %63,5 devlet okulu öğretmeni sıklıkla yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 6. *Derste Konu İle İlgili Mutlaka Çeşitli Resimler Gösteririm*

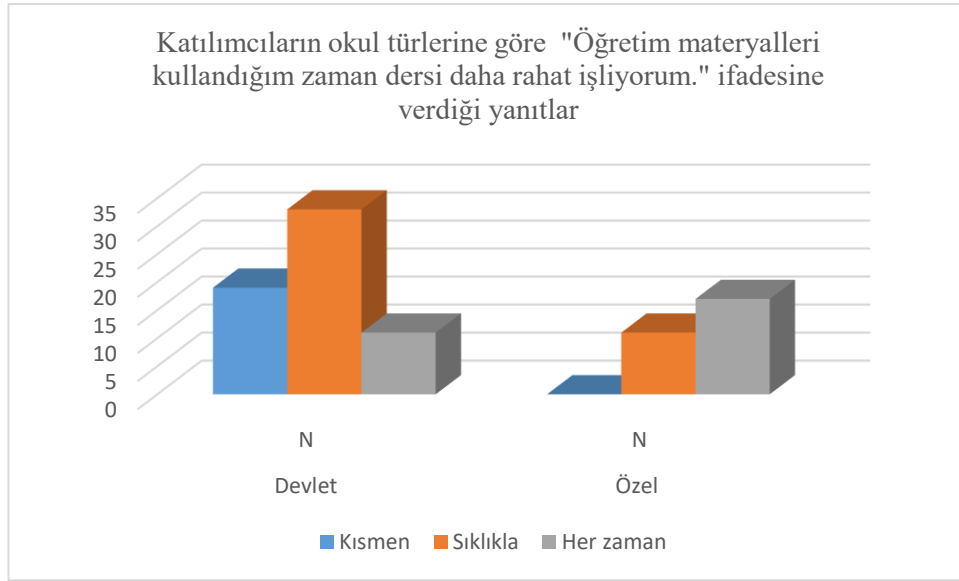
4.2.7. Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci sorusu “Öğretim materyalleri kullandığım zaman dersi daha rahat işliyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.15’de verilmiştir.

Tablo 4.15 *Öğretim Materyalleri Kullandığım Zaman Dersi Daha Rahat İşliyorum*

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	33	52,40	11	39,30	44	48,40
Her zaman	11	17,50	17	60,70	28	30,80
Kısmen	19	30,20	0	0,00	19	20,90
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.15’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın yedinci sorusuna “Öğretim materyalleri kullandığım zaman dersi daha rahat işliyorum..” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Öğretim materyalleri kullandığım zaman dersi daha rahat işliyorum” sorusuna her zaman diyerek yanıt veren %60,7 özel okul öğretmeni varken %17,5 devlet okulu öğretmeni vardır. Sıklıkla yanıtı veren %39,3 özel okul öğretmeni ve %52,4 devlet okulu öğretmeni vardır. Özel okul öğretmenleri kısmen yanıtını vermemişken devlet okulunda kısmen yanıtını veren %30,2 öğretmen vardır.

Grafik 4. 7. Öğretim Materyalleri Kullandığım Zaman Dersi Daha Rahat İşliyorum

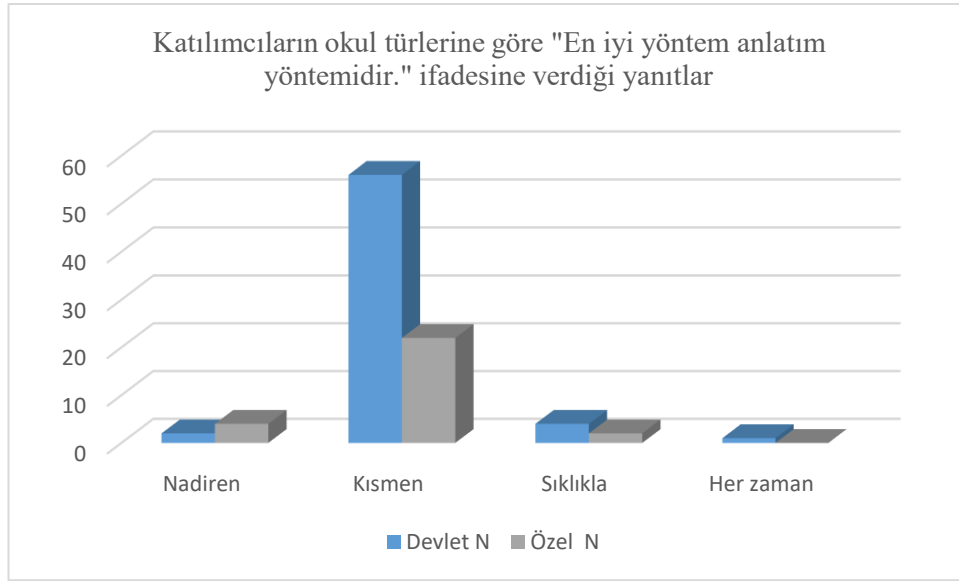
4.2.8. Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci sorusu “En iyi yöntem anlatım yöntemidir.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.16.’da verilmiştir.

Tablo 4.16 En İyi Yöntem Anlatım Yöntemidir

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kısmen	56	88,90	22	78,60	78	85,70
Nadiren	2	3,20	4	14,30	6	6,60
Sıklıkla	4	6,30	2	7,10	6	6,60
Her zaman	1	1,60	0	0,00	1	1,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.16’ya göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın sekizinci sorusuna ““En iyi yöntem anlatım yöntemidir.” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “En iyi yöntem anlatım yöntemidir” sorusuna %14,3 özel okul öğretmeni nadiren yanıtını verirken %3,2 devlet okulu öğretmeni nadiren yanıtını vermiştir. Kısmen yanıtını veren %78,6 özel okul öğretmeni varken %88,9 devlet okulu öğretmeni vardır. Her zaman yanıtını veren özel okul öğretmeni yokken %1,6 devlet okulu öğretmeni her zaman yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 8. *En İyi Yöntem Anlatım Yöntemidir*

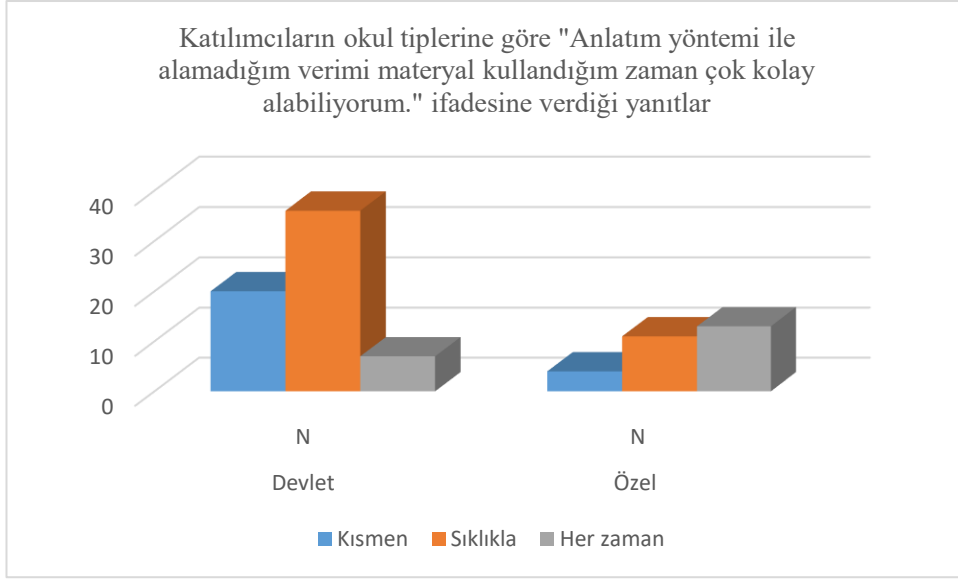
4.2.9. Dokuzuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu sorusu “Anlatım yöntemi ile alamadığım verimi materyal kullandığım zaman çok kolay alabiliyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17 *Anlatım Yöntemi İle Alamadığım Verimi Materyal Kullandığım Zaman Çok Kolay Alabiliyorum*

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	36	57,10	11	39,30	47	51,60
Kısmen	20	31,70	4	14,30	24	26,40
Her zaman	7	11,10	13	46,40	20	22,00
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.17’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın dokuzuncu sorusuna "Anlatım yöntemi ile alamadığım verimi materyal kullandığım zaman çok kolay alabiliyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Anlatım yöntemi ile alamadığım verimi materyal kullandığım zaman çok kolay alabiliyorum.” sorusuna Her zaman diyerek yanıt veren %46,4 özel okul öğretmeni varken %11,10 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Sıklıkla yanıtını veren %39,3 özel okul öğretmeni ve %57,1 devlet okulu öğretmeni vardır. %14,3 özel okul öğretmeni kısmen, %31,7 devlet okulu öğretmeni ise kısmen yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 9. *Anlatım Yöntemi İle Alamadığım Verimi Materyal Kullandığım Zaman Çok Kolay Alabiliyorum*

4.2.10. Onuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

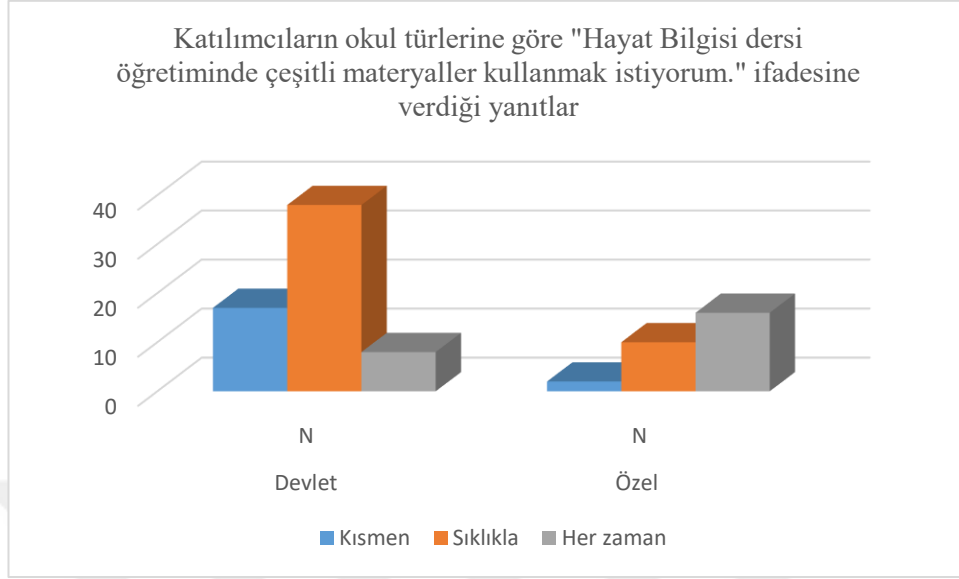
Araştırmanın onuncu sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde çeşitli materyaller kullanmak istiyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18 *Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Çeşitli Materyaller Kullanmak İstiyorum*

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	38	60,30	10	35,70	48	52,70
Her zaman	8	12,70	16	57,10	24	26,40
Kısmen	17	27,00	2	7,10	19	20,90
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.18’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın onuncu sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde çeşitli materyaller kullanmak istiyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde çeşitli materyaller kullanmak istiyorum.” sorusuna her zaman yanıtı veren %57,1 özel okul öğretmeni bulunurken, devlet okulu öğretmenlerinden %12,7’si bu yanıtı vermiştir. Sıklıkla yanıtı veren %35,7 özel okul

öğretmeni ve %60,3 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Kısmen yanıtını ise %7,1 özel okul öğretmeni %27 devlet okulu öğretmeni vermiştir.

Grafik 4. 10. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Çeşitli Materyaller Kullanmak İstiyorum

4.2.11. On Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

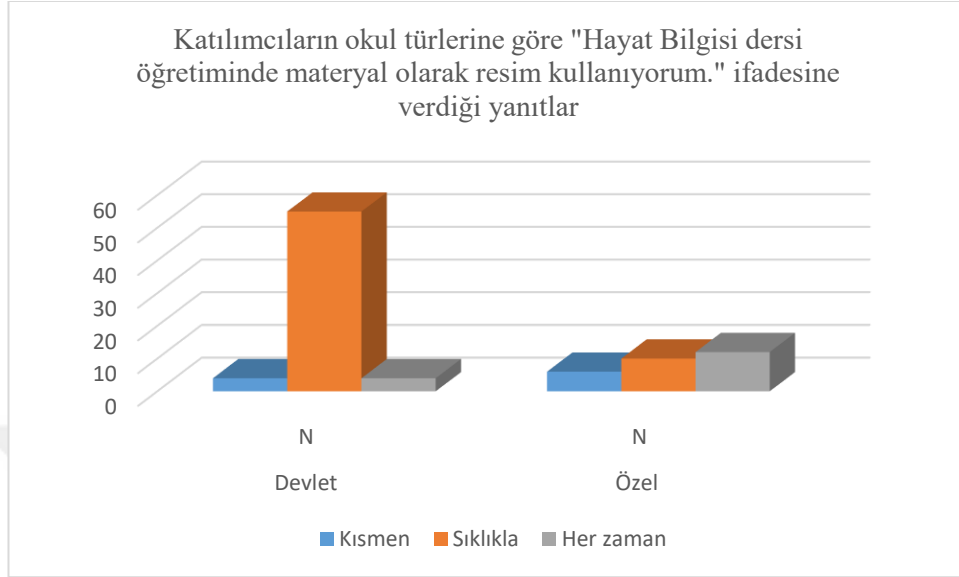
Araştırmanın on birinci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak resim kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Resim Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	55	87,30	10	35,70	65	71,40
Her zaman	4	6,30	12	42,90	16	17,60
Kısmen	4	6,30	6	21,40	10	11,00
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.19’a göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on birinci sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak resim kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak resim kullanıyorum.” sorusuna her zaman diyerek yanıt veren %42,9 özel okul öğretmeni bulunmaktayken %6,3

devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %35,7 özel okul öğretmeni ve %87,3 devlet okulu öğretmeni sıklıkla yanıtını vermiştir. Kısmen yanıtını ise %21,4 özel okul öğretmeni ve %6,3 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır.

Grafik 4. 11. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Resim Kullanıyorum

4.2.12. On İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

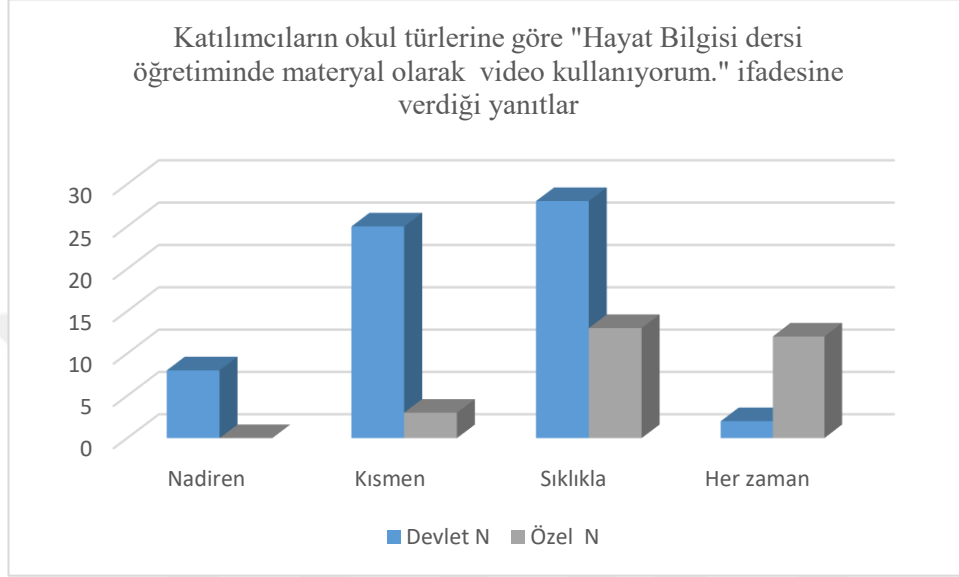
Araştırmanın on ikinci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak video kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4.20 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Video Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	28	44,40	13	46,40	41	45,10
Kısmen	25	39,70	3	10,70	28	30,80
Her zaman	2	3,20	12	42,90	14	15,40
Nadiren	8	12,70	0	0,00	8	8,80
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.20’ye göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on ikinci "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak video kullanıyorum." sorusuna vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak video kullanıyorum.” sorusuna

her zaman olarak yanıt veren %42,9 özel okul öğretmeni ve %3,2 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %46,4 özel okul öğretmeni ve %44,4 devlet okulu öğretmeni sıklıkla yanıtını vermiştir. Kısmen yanıtını veren %10,7 özel okul öğretmeni bulunurken %39,7 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Nadiren yanıtını veren özel okul öğretmeni hiç yokken %12,7 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır.

Grafik 4. 12. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Video Kullanıyorum

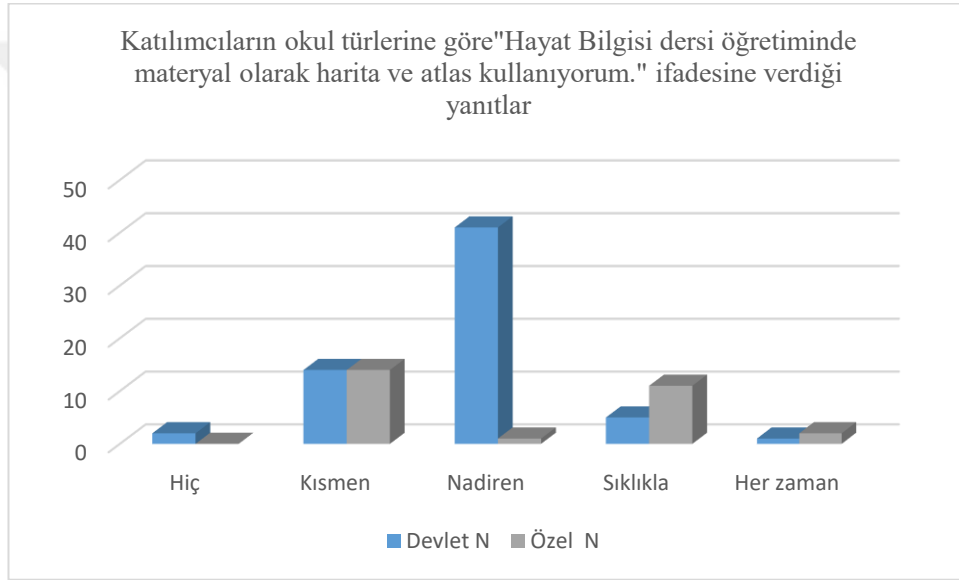
4.2.13. On Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on üçüncü sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak harita ve atlas kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Harita ve Atlas Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	41	65,10	1	3,60	42	46,20
Kısmen	14	22,20	14	50,00	28	30,80
Sıklıkla	5	7,90	11	39,30	16	17,60
Her zaman	1	1,60	2	7,10	3	3,30
Hiç	2	3,20	0	0,00	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.21'e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on üçüncü sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak harita ve atlas kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak harita ve atlas kullanıyorum." sorusuna her zaman olarak yanıt veren %7,1 özel okul öğretmeni ve %1,6 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Sıklıkla olarak yanıt veren %39,3 özel okul öğretmeni ve %7,9 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Kısmen yanıtını veren %50 özel okul öğretmeni ve %22,2 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %3,6 özel okul öğretmeni nadiren yanıtını verirken %35,1 devlet okulu öğretmeni nadiren yanıtını vermiştir. Hiç yanıtını veren özel okul öğretmeni yokken %3,2 devlet okulu öğretmeni bu yanıtı vermiştir.

Grafik 4. 13. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Harita ve Atlas Kullanıyorum

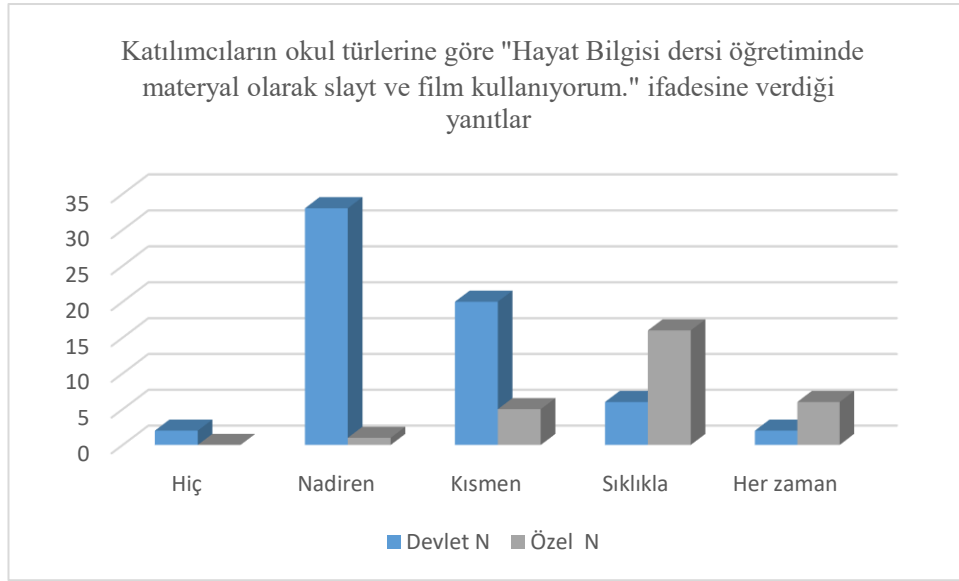
4.2.14. On Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on dördüncü sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak slayt ve film kullanıyorum” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Slayt ve Film Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	33	52,40	1	3,60	34	37,40
Kısmen	20	31,70	5	17,90	25	27,50
Sıklıkla	6	9,50	16	57,10	22	24,20
Her zaman	2	3,20	6	21,40	8	8,80
Hiç	2	3,20	0	0,00	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.22’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on dördüncü sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak slayt ve film kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak slayt ve film kullanıyorum” sorusu sorulmuştur. %21,4 özel okul öğretmeni her zaman olarak yanıt verirken %3,2 devlet okulu öğretmeni bu yanıtı vermiştir. %57,1 özel okul öğretmenleri sıklıkla yanıtını verirken %9,5 devlet okulu öğretmeni bu yanıtı vermiştir. Kısmen yanıtını veren %17,9 öğretmen varken %31,7 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %8,8 öğretmen, sıklıkla olarak yanıt veren %24,2 öğretmen, kısmen yanıtını veren öğretmen %27,5 ve nadiren yanıtını veren %37,4 öğretmendir. %3,6 özel okul öğretmeni ve %52,4 devlet okulu öğretmeni nadiren yanıtını vermiştir. Hiç yanıtını veren özel okul öğretmeni yokken %3,2 devlet okulu öğretmeni hiç yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 13. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Slayt ve Film Kullanıyorum

4.2.15. On Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

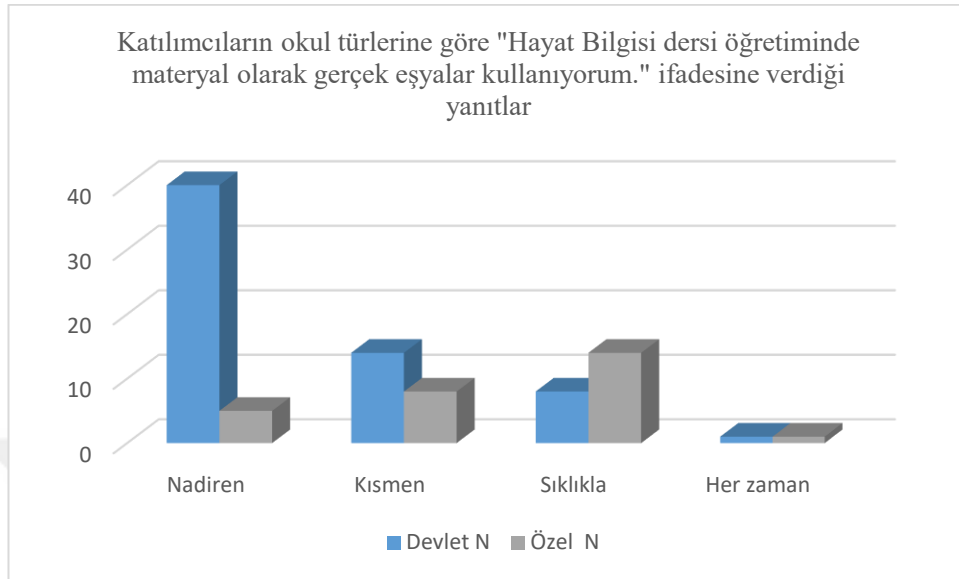
Araştırmanın on beşinci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak gerçek eşyalar kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.23 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Gerçek Eşyalar Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	40	63,50	5	17,90	45	49,50
Kısmen	14	22,20	8	28,60	22	24,20
Sıklıkla	8	12,70	14	50,00	22	24,20
Her zaman	1	1,60	1	3,60	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.23’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on beşinci sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak gerçek eşyalar kullanıyorum.” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak gerçek eşyalar kullanıyorum.” Sorusuna %3,6 özel okul öğretmeni, %1,6 devlet okulu öğretmeni her zaman olarak yanıt vermiştir. Sıklıkla olarak yanıt veren %50 özel okul öğretmeni ve %12,7 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %28,6 özel okul öğretmeni ve %22,2 devlet okulu öğretmeni

kısmen yanıtını vermiştir. Nadiren yanıtını veren özel okul öğretmeni %17,9, devlet okulu öğretmeni ise %63,5'tir.

Grafik 4. 14. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Gerçek Eşyalar Kullanıyorum

4.2.16. On Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

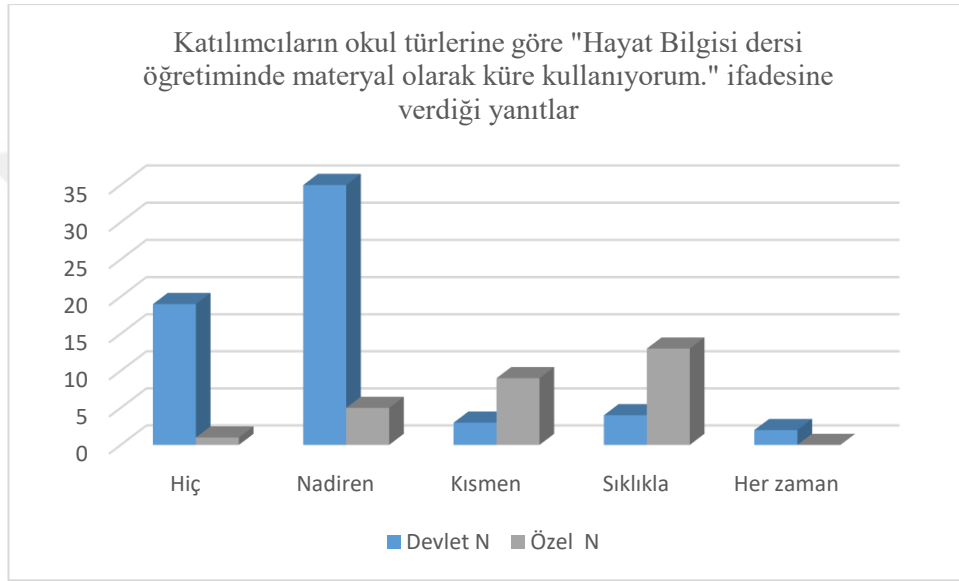
Araştırmanın on altıncı sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak küre kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.24’de verilmiştir.

Tablo 4.24 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Küre Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	35	55,60	5	17,90	40	44,00
Hiç	19	30,20	1	3,60	20	22,00
Sıklıkla	4	6,30	13	46,40	17	18,70
Kısmen	3	4,80	9	32,10	12	13,20
Her zaman	2	3,20	0	0,00	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.24’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on altıncı sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak küre

kullanıyorum.” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak küre kullanıyorum.” sorusuna her zaman yanıtını veren özel okul öğretmeni hiç yokken %3,2 öğretmen devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %46,4 özel okul öğretmeni sıklıkla yanıtını vermiştir ve %6,3 devlet okulu öğretmeni sıklıkla yanıtını vermiştir. Kısmen olarak yanıt veren %32,1 özel okul öğretmeni %4,8 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Nadiren yanıtını veren %17,9 özel okul öğretmeni bulunurken bu yanıtı veren %55,6 devlet okulu öğretmeni yer almaktadır. Hiç yanıtını ise %3,6 özel okul öğretmeni %30,2 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır.

Grafik 4. 15. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Küre Kullanıyorum

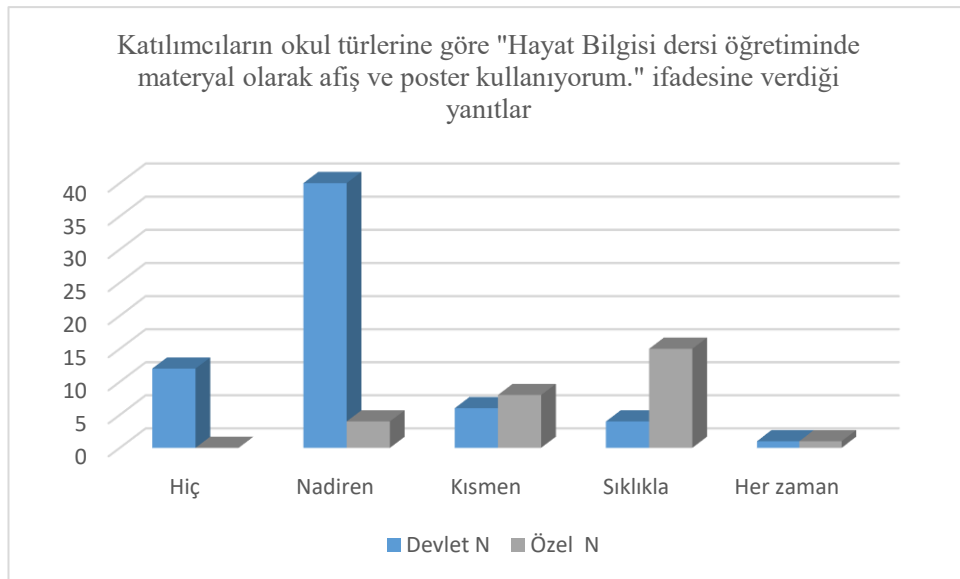
4.2.17. On Yedinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on yedinci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak afiş ve poster kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.25’de verilmiştir.

Tablo 4.25 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Afiş ve Poster Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	40	63,50	4	14,30	44	48,40
Sıklıkla	4	6,30	15	53,60	19	20,90
Kısmen	6	9,50	8	28,60	14	15,40
Hiç	12	19,00	0	0,00	12	13,20
Her zaman	1	1,60	1	3,60	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.25'e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on yedinci sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak afiş ve poster kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak afiş ve poster kullanıyorum." Sorusu sorulmuştur. Her zaman olarak yanıt veren %3,6 özel okul öğretmeni %1,6 devlet okulu öğretmeni vardır. Sıklıkla yanıtını veren %53,6 özel okul öğretmeni %6,3 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %28,6 özel okul öğretmeni ve %9,5 devlet okulu öğretmeni kısmen yanıtını vermiştir. Özel okul öğretmenlerinden %14,3'ü, devlet okulu öğretmenlerinden ise %63,5'i nadiren yanıtını vermiştir. Hiç yanıtını veren özel okul öğretmeni yokken %19 devlet okul öğretmeni hiç yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 17. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Afiş ve Poster Kullanıyorum

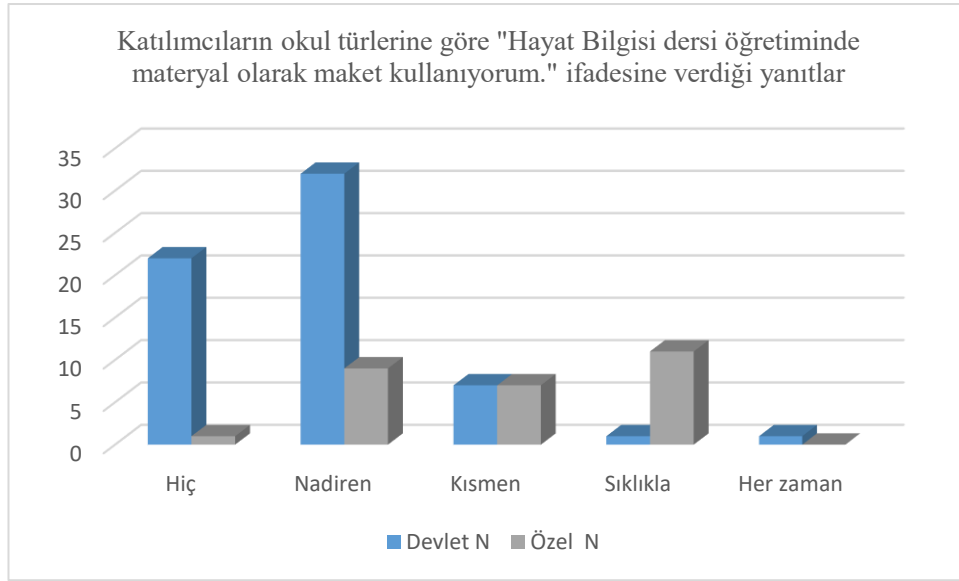
4.2.18. On Sekizinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın on sekizinci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak maket kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.26’da verilmiştir.

Tablo 4.26 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Maket Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	32	50,80	9	32,10	41	45,10
Hiç	22	34,90	1	3,60	23	25,30
Kısmen	7	11,10	7	25,00	14	15,40
Sıklıkla	1	1,60	11	39,30	12	13,20
Her zaman	1	1,60	0	0,00	1	1,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.26’ya göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on sekizinci sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak maket kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak maket kullanıyorum.” sorusuna her zaman olarak yanıt veren özel okul öğretmeni bulunmazken %1,6 devlet okulu öğretmeni bu yanıtı vermiştir. %39,3 özel okul öğretmeni sıklıkla yanıtını verirken %1,6 devlet okulu öğretmeni sıklıkla yanıtını vermiştir. Kısmen yanıtını veren %25 özel okul öğretmeni bulunurken %11,1 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Nadiren yanıtını veren özel okul öğretmenleri %32,1, devlet okulu öğretmenleri ise %50,8’dir. Hiç yanıtını veren %3,6 özel okul öğretmeni bulunurken, %34,9 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır.

Grafik 4. 18. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Maket Kullanıyorum

4.2.19. On Dokuzuncu Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

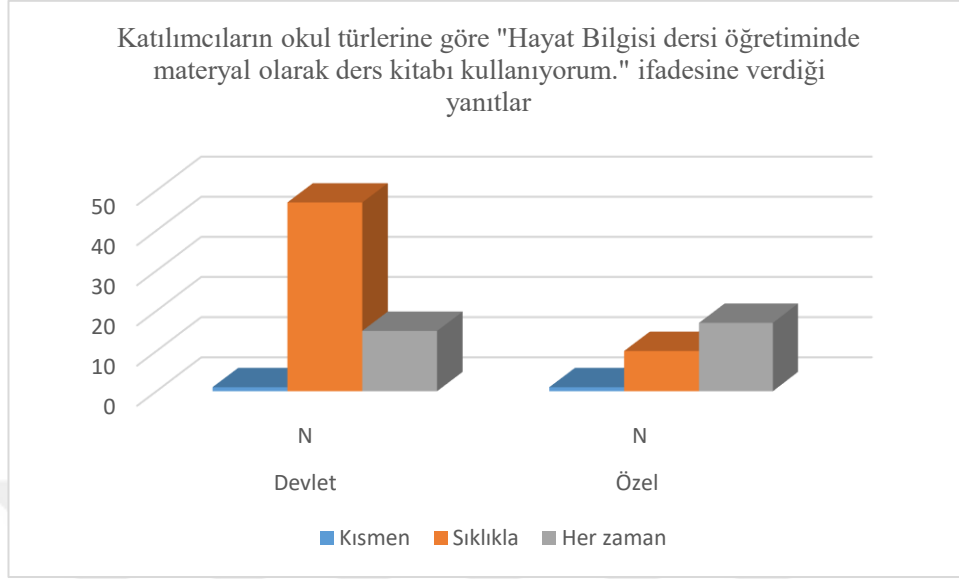
Araştırmanın on dokuzuncu sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak ders kitabı kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.27’de verilmiştir.

Tablo 4.27 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitabı Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sıklıkla	47	74,60	10	35,70	57	62,60
Her zaman	15	23,80	17	60,70	32	35,20
Kısmen	1	1,60	1	3,60	2	2,20
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.27’ye göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın on dokuzuncu sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak ders kitabı kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak ders kitabı kullanıyorum.” sorusuna %60,7 özel okul öğretmeni ve %23,8 devlet okulu öğretmeni her zaman olarak yanıt vermiştir. Sıklıkla olarak yanıt veren %35,7 özel okul öğretmeni %74,6

devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %3,6 özel okul öğretmeni ve %1,6 devlet okulu öğretmeni kısmen yanıtını vermiştir.

Grafik 4. 19. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Ders Kitabı Kullanıyorum

4.2.20. Yirminci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

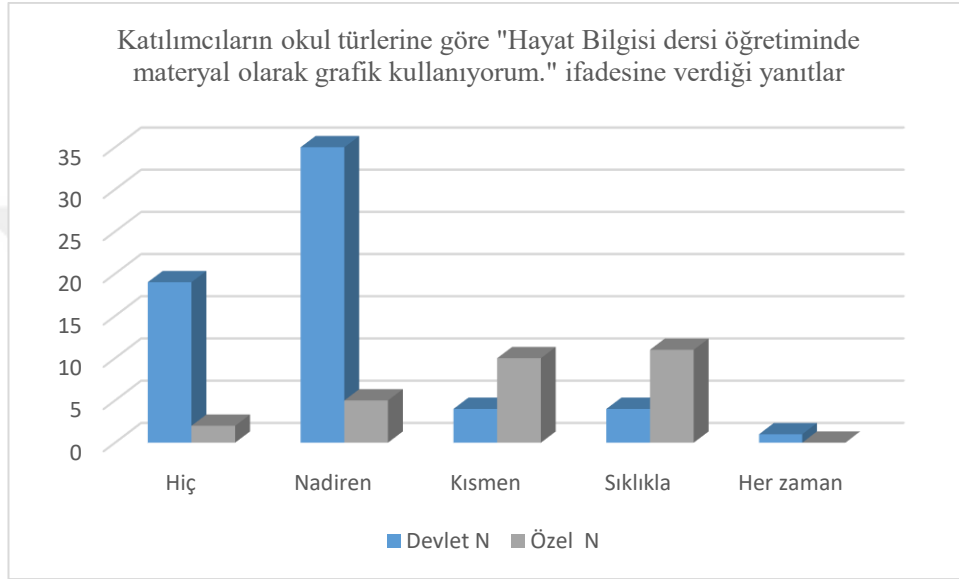
Araştırmanın yirminci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak grafik kullanıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.28’de verilmiştir.

Tablo 4.28 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Grafik Kullanıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Nadiren	35	55,60	5	17,90	40	44,00
Hiç	19	30,20	2	7,10	21	23,10
Sıklıkla	4	6,30	11	39,30	15	16,50
Kısmen	4	6,30	10	35,70	14	15,40
Her zaman	1	1,60	0	0,00	1	1,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.28’e göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın yirminci sorusuna "Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak grafik kullanıyorum." vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun

grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak grafik kullanıyorum.” sorusuna her zaman olarak yanıt veren özel okul öğretmeni hiç yokken %1,6 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Özel okul öğretmenleri %39,3 sıklıkla ve %35,7 kısmen yanıtlarını vermişlerdir. Devlet okulu öğretmenleri ise %6,3 sıklıkla ve %6,3 kısmen yanıtlarını vermiştir. Nadiren yanıtı veren %17,9 özel okul öğretmeni %55,6 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Hiç yanıtı veren özel okul öğretmeni %7,1, devlet okulu öğretmeni ise %30,2’dir.

Grafik 4. 20. Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyal Olarak Grafik Kullanıyorum

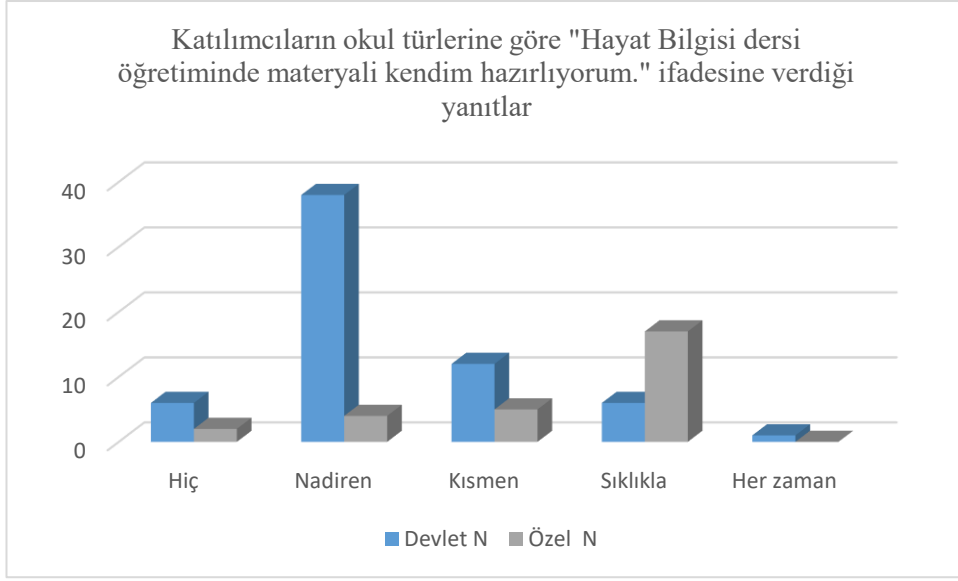
4.2.21. Yirmi Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın yirmi birinci sorusu “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyali kendim hazırlıyorum.” şeklindedir. Araştırmaya verilen cevaplar Tablo 4.29.’da verilmiştir.

Tablo 4.29 Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyali Kendim Hazırlıyorum

	Devlet		Özel		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Hiç	6	9,50	2	7,10	8	8,80
Nadiren	38	60,30	4	14,30	42	46,20
Sıklıkla	6	9,50	17	60,70	23	25,30
Kısmen	12	19,00	5	17,90	17	18,70
Her zaman	1	1,60	0	0,00	1	1,10
Toplam	63	100,00	28	100,00	91	100,00

Yukarıdaki Tablo 4.29’a göre devlet ve özel okullarındaki sınıf öğretmenlerinin araştırmanın yirmi birinci sorusuna “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyali kendim hazırlıyorum.” vermiş oldukları yanıtların sütun grafiği aşağıdaki gibidir. Bu tablo ve sütun grafiği incelendiğinde “Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyali kendim hazırlıyorum.” sorusuna her zaman olarak yanıt veren hiç özel okul öğretmeni bulunmazken %1,6 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. Sıklıkla yanıtını %60,7 öğretmeni %9,5 devlet okulu öğretmeni vermiştir. Kısmen yanıtını veren %17,9 özel okul öğretmeni %19 devlet okulu öğretmeni bulunmaktadır. %14,3 özel okul öğretmeni nadiren yanıtını verirken %60,3 devlet okulu öğretmeni nadiren yanıtını vermiştir. Hiç yanıtını veren özel okul öğretmeni %7,10, devlet okulu öğretmeni ise %9,5’tir.

Grafik 4. 21. *Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Materyali Kendim Hazırlıyorum*

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde görüşme ve anket analizlerinden elde edilen bulgular alanyazında yer alan ve daha önceden yapılan araştırma bulgularıyla tartışılmıştır.

5.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin materyal kullanımına dair görüşleri incelendiğinde, öğrenmenin kalıcılığını desteklediği, konuların pekiştirilmesine katkı sağladığı, öğrencilerin ilgisini çekerek dikkatlerini topladığı, soyut kavramları somutlaştırdığı ve uygulamalı öğretime olanak tanıdığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Başak (2002) tarafından yapılan çalışmada, öğretim sürecine uygun materyallerin kullanımının öğrenci başarısını yükselttiği ve materyal destekli eğitimin öğrencilerin ilgisini ve motivasyonunu artırdığı sonucuna varılmıştır. Balkı (2008) araştırmasında materyallerin kullanılmasının öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini artırdığını, öğrenmeyi daha kalıcı hale getirdiğini ve zaman tasarrufu sağladığını belirtmiştir. Nalçacı ve Ercoşkun (2005) ise ilköğretim sosyal bilgiler dersinde materyal kullanımının öğretimi zenginleştirdiğini, süreci kolaylaştırdığını, konuları somut hale getirdiğini ve kalıcı öğrenmeyi desteklediğini ortaya koymuştur. Fidan (2008) yaptığı çalışmada, araç-gereçle desteklenen öğretimin öğrencilerde kalıcı öğrenmeyi sağladığını, derslere olan ilgiyi artırdığını, eğlenceli öğrenme imkânı sunduğunu ve öğrencilerin aktif katılımını teşvik ettiğini belirlemiştir. Avcıoğlu (2012)'nin yaptığı çalışmasındaki “öğretmenlerin derslerde araç gereç kullanımının görsel açıdan eğitimi desteklediğini, yaparak yaşayarak öğrenme sağladığı ve konuları somutlaştırdığını, aktif katılım sağlayarak öğrencinin başarısını arttırdığını, öğrenmenin kalıcı olmasını sağladığını belirtmişlerdir” bulgularıyla da paralellik göstermektedir. Kıy Can (2009) ise 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler derslerinde materyal kullanımının öğretimin verimliliğini artırarak öğrencilerin akademik başarısını yükselttiğini ve dersin temel kazanımlarını daha kolay içselleştirmelerine yardımcı olduğunu tespit etmiştir. Chen ve Sun (2012) ise animasyonlar ve eğitsel videoların, görsel öğrenme stiline sahip öğrencilerin başarısını artırmada etkili olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen bu bulgular, alanyazındaki önceki araştırmalarla paralellik göstermektedir.

5.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin ders öğretiminde hangi tür materyal kullandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; en çok görsel materyallerin, ardından görsel-işitsel ve dijital materyallerin kullanıldığı; ancak işitsel materyallerin tercih edilmediği belirlenmiştir. Şahin (2014) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin öğretim sürecinde en yaygın olarak ders kitapları ve yazılı dokümanlardan yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, mevcut araştırmada elde edilen verilerle örtüşmektedir. Şentürk ve Kurşun (2021) ise öğretmenlerin ders anlatımı sırasında video materyallerini oldukça sınırlı şekilde kullandıklarını tespit etmiştir. Warnack, Boykin ve Tung (2008, s.15)'un yaptığı araştırmaya göre öğretmenlerin etkileşimli tahta kullanması öğrencilerin motivasyonunu arttırırken ders başarısında bir etkisinin olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu bulgu, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir.

5.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin materyali dersin hangi aşamasında kullandıklarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en çok dersin giriş bölümünde daha sonra gelişme bölümünde ve en az sonuç bölümünde materyal kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlere göre materyali giriş kısmında kullanarak öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekmeye yaradığını dile getirmişlerdir. Bu sonuçlar hayat bilgisi dersinde materyal kullanımının ilgi ve dikkat çekmeye yaradığını belirten araştırmalar ile paralellik göstermektedir.

5.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin derslerinde materyal hazırlamaya yönelik görüşleri incelendiğinde, çoğunluğun materyal hazırladığı; hazırlamayanların ise zaman yetersizliği, kaynak eksikliği ve okul materyallerinin yeterli olması gibi sebepler öne sürdüğü görülmüştür. Semerci (2006) tarafından yapılan araştırmada, sınıf öğretmenlerinin materyal kullanımı konusunda kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çelikkaya (2013) ise öğretmenlerin öğretim materyallerini kendilerinin hazırladığını, öğrencilerle işbirliği içinde geliştirdiklerini veya okul yönetimi tarafından sağlandığını belirlemiştir. Karaca (2011)'in yaptığı araştırmada “Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin yarısından fazlasının öğretim materyallerini geliştirmek yerine, hazır materyalleri kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür” bulgusu ile bu araştırma bulguları farklılık göstermektedir.

5.5 Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Sınıf öğretmenlerinin materyal kullanımlarının görev yaptıkları okullar arasında farklılık oluşturup oluşturmadığı ile ilgili bulgular incelendiğinde; sınıf öğretmenlerinin materyal kullanımının önemi ile ilgili her iki okul türündeki öğretmenler, materyalin öğrenmeyi kalıcı hale getirdiğini, uygulamalı öğretimi desteklediğini ve öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtmişlerdir. Özel okul öğretmenleri materyali daha çok soyut kavramları somutlaştırmak için kullandığını vurgularken devlet okulu öğretmenleri ise daha çok öğrenmenin kalıcılığına ve alternatif yöntemlere yönelmiştir. Özel okul öğretmenleri materyalin zaman yönetimi ve akademik hazırlık sürecine katkısını ön plana çıkarırken, devlet okulundaki öğretmenlerin bu konulara daha az vurgu yaptığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin kullandıkları materyallere göre bulgular incelendiğinde; görsel materyallerin her iki okul türünde de yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Ders kitabı ve yardımcı kaynaklar her iki okulda da temel materyaller arasındadır. Ancak devlet okulu öğretmenleri, öğrencilerden evden nesneler getirmelerini istemekte veya kendileri gerçek nesneler kullanmaktadır. Özel okul öğretmenleri ise okullarının sunduğu dijital platformları ve internet tabanlı kaynakları daha sık kullanmaktadır. Devlet okullarında materyal, gelişme ve sonuç bölümlerinde de daha fazla kullanılmaktadır. Özel okullarda materyal kullanımı daha çok giriş bölümünde yoğunlaşmıştır.

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sınırlılıklarına ve bulgularına dayanarak hem araştırmacılara hem de uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

6.1 Öğretmenlere Yönelik Öneriler

Dersin giriş bölümünde materyal kullanımının öğrencilerin dikkatini çekmede etkili olduğu göz önünde bulundurularak, materyal kullanımını dersin tüm aşamalarına yaygınlaştırmak için öğretmenlere yönelik eğitimler düzenlenebilir. Özellikle gelişme ve sonuç bölümlerinde de materyal kullanımını artırmaya yönelik rehber dokümanlar hazırlanarak, öğretim sürecinde materyallerin daha etkili ve dengeli bir şekilde kullanılması teşvik edilebilir.

Öğretmenlerin büyük bir bölümünün dijital materyalleri tercih ettiği göz önünde bulundurularak, bu materyallere erişim imkânları genişletilip çeşitlendirilebilir.

Öğretim sürecinde farklı materyallerin kullanımının öğretimi kolaylaştırdığı, kalıcı ve somut öğrenmeyi desteklediği, motivasyonu artırdığı tespit edildiğinden, okullarda dijital, yazılı, görsel, görsel-işitsel ve işitsel materyallerin yer aldığı kapsamlı arşivler oluşturulabilir.

Öğretmenlerin materyal hazırlamada karşılaştıkları zaman yetersizliği ve kaynak eksikliği gibi sorunları azaltmak için, okullarda öğretmenlere yönelik materyal geliştirme atölyeleri düzenlenebilir. Ayrıca, öğretmenlerin hazır materyalleri kullanma eğilimleri göz önüne alındığında, eğitim kurumları tarafından kapsamlı ve kaliteli materyal arşivleri oluşturulabilir. Bu arşivler dijital platformlarda erişime açılarak, öğretmenlerin ihtiyaç duydukları materyallere daha hızlı ve kolay ulaşmaları sağlanabilir.

6.2 Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Öğretmenlerin sınıf içindeki uygulamalarını incelemek amacıyla, farklı yöntemler kullanılarak uzun vadeli gözlem temelli araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Bu çalışma, ilkökul düzeyinde genel olarak somut materyal kullanımını ele almıştır; belirli bir sınıf seviyesinde ve belirli bir konuya odaklanan araştırmalar yapılabilir.

Öğretmenlerin en az tercih ettiği somut materyallerin neden kullanılmadığını belirlemeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan bu araştırma, farklı branşlara ve ders içeriklerine uygun şekilde genişletilebilir.

Bu çalışma öğretmenlerin görüşlerine dayanmaktadır; öğrencilerin bakış açılarını ele alan araştırmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Avcıoğlu, H. (2012). Zihin engelliler sınıf öğretmenlerinin araç-gereç kullanımına ilişkin görüşleri. *Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Zihin Engelliler Öğretmenliği*, 1(2), 118-133.
- Balkı, E. (2008). Öğretmenlerin bilişim teknolojilerine ilişkin algıları ve uygulamaları: Özel Konya Esentepe ilköğretim okulu örneği [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bilhan, S. (1991). *Eğitim felsefesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Binbaşoğlu, C. (1986). Ders dışı etkinliklerin niteliği, önemi ve değeri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 108(28-41).
- Binbaşoğlu, C. (2003). *Eğitim ve öğretim üzerine yazılar*. Nobel Yayınları.
- Binbaşoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Nobel Yayınları.
- Brückl, H. (1932). İlk toplu tedrisin temeli olmak itibariyle hayat bilgisi (F. Gündüzalp, Çev.). Resimli Ay.
- Büyükkaragöz, S. & Çivi, C. (1966). *Genel öğretim metodları*. Öz Eğitim Yayınları.
- Çalık, T. (2006). Eğitimle ilgili bazı temel kavramlar. L. Küçükahmet (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* (ss. 14-15). Nobel Yayınları.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim teknolojisi ve öğretim* (2. baskı). Kadioğlu Matbaası.
- Demiralp, N. (2007). Coğrafya eğitiminde materyaller ve 2005 Coğrafya dersi öğretim programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 373-384.
- Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2006). Eğitimle ilgili temel kavramlar. Ö. Demirel & Z. Kaya (Eds.), *Eğitim bilimine giriş* (s. 17). Pegem Akademi Yayınları.
- Fidan, N. K. (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 48-61.
- Gelişli, Y. (2005). *Türkiye’de ilköğretimin gelişimi*. Sistem Ofset.
- Karaca, F. (2011). İlköğretim öğretmenleri derslerinde ne tür öğretim araç ve gereçleri kullanmaktadırlar? *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 131-148.

- Karamustafaoğlu, O. (2006). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğretim materyallerini kullanma düzeyleri: Amasya ili örneği. *AÜ Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 90-101.
- Kale, M. (2006). İlköğretim bölümü öğretim elemanlarının, öğretim teknolojileri ve materyallerini kullanma becerilerinin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 351-367). Kök Yayıncılık.
- Kaya, H. E. (2016). *Yaşam boyu yetişkin eğitimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (2. baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- Keeler, C. M. (1996). Networked instructional computers in the elementary classroom and their effect on the learning environment: a qualitative evaluation. *Journal of Research on Computing in Education*, 28(3), 329–345. <https://eric.ed.gov/?id=EJ524778>
- Koşar, E., & vd. (2003). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (2. baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1997). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (8. baskı). Gazi Büro Kitabevi.
- Mazgon, J. & Stefanc, D. (2012). Importance of the various characteristics of educational materials: different opinions, different perspectives. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 11 (3). 174-188. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ989210.pdf>
- MEB. (1930). *İlkmektep müfredat programı*. Devlet Matbaası.
- MEB. (1948). *İlkokul programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (1968). *İlkokul programı*. Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (2005). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu (1, 2, 3. sınıflar)*. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2007). *Türk eğitim sistemi*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2015). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Oruç, Ş., & Teymuroğlu, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi film kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *International Journal of Field Education*, 2(2), 92-106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijofe/issue/28468/303428>

- Reinhoffer, B. (2000). *Heimatkunde und sachunterricht im anfangsunterricht: Entwicklungen, stellenwert, tendenzen*. Klinkhardt.
- Seferoğlu, S. (2011). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (1. baskı). PegemA Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2001). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı* (9. baskı). Anı Yayıncılık.
- Soulier, J. S. (1981). *The instructional media library: real objects and models*. New Jersey: Educational Technology Publications, Inc.
- Tay, B., & Yıldırım, K. (2013). Bilgisayar destekli öğretimin hayat bilgisi öğretimi dersinde başarıya etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 84-110. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21644/232677>
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tokgöz, İ. A., & Taşkın, Ç. Ş. (2015). Sınıf öğretmenlerinin öğrenme-öğretme sürecinde materyal kullanımları. *Ege Eğitim Dergisi*, 2, 422-440. <https://doi.org/10.12984/eed.98839>
- Topses, G. (2001). Hayat bilgisi ders kitabı inceleme kılavuzu hazırlama gerekçesi. L. Küçükahmet (Ed.), *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu*. Nobel Yayıncılık.
- Türkyılmaz, Ş. (1966). *Öğretim metodu ve uygulama* (1. baskı). Ayyıldız Matbaası.
- Warnock, S. H., Boykin, N. J., & Tung, W. C. (2011). Assessment of the impact of smart board technology system use on student learning, satisfaction, and performance. *Journal of Research in Education*, 21(1), 1-20. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1098393>
- Yağcı, E., & vd. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı* (3. baskı). PegemA Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2008). A case study on the use of materials by classroom teachers. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 8(1), 305-322. <https://eric.ed.gov/?id=EJ796263>

EKLER

Ek-1: Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

Görev Yaptığınız Kurum:

Öğrenim Verdiğiniz Sınıf Düzeyi:

Mesleğinizdeki Görev Yılıınız:

- 1- Hayat Bilgisi dersinde materyal kullanmak önemli midir? Evet ise nedenini açıklar mısınız?
- 2- Hayat Bilgisi öğretiminde hangi kaynakları veya araç gereçleri kullanıyorsunuz?
- 3- Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyali dersin hangi bölümünde (giriş, gelişme, sonuç) kullanmayı uygun buluyorsunuz?
- 4- Hayat Bilgisi dersi öğretiminde kullanmak için kendiniz materyal hazırlıyor musunuz? Evet ise bunlar neler? Hayır ise nedenini açıklar mısınız?

Ek-2: Anket Formu

YAPILANDIRILMIŞ ANKET FORM SORULARI

	Her Zaman	Sıklıkla	Kısmen	Nadiren	Hiç
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde öğretim materyallerini kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde her kazanım için materyal kullanıyorum.					
Öğretim materyalini dersin giriş kısmında kullanıyorum.					
Öğretim materyalini dersin gelişme kısmında kullanıyorum.					
Öğretim materyalini dersin sonuç kısmında kullanıyorum.					
Derste konu ile ilgili mutlaka çeşitli resimler gösteririm.					
Öğretim materyalleri kullandığım zaman dersi daha rahat işliyorum.					
En iyi yöntem anlatım yöntemidir.					
Anlatım yöntemi ile alamadığım verimi materyal kullandığım zaman çok kolay alabiliyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde çeşitli materyaller kullanmak istiyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak resim kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak video kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak harita ve atlas kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak slayt ve film kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak gerçek eşyalar kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak küre kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak afiş ve poster kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak maket kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak ders kitabı kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyal olarak grafik kullanıyorum.					
Hayat Bilgisi dersi öğretiminde materyali kendim hazırlıyorum.					

Ek-3: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 17.01.2024-831502

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 16.01.2024
TOPLANTI SAYISI : 01
KARAR SAYISI : 22

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Nursel GÜLCÜ**'nün danışmanlığını, **Aysu GÜLER**'in araştırmacılığını üstlendiği, "*Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Devlet Okulu ve Özel Okul Sınıf Öğretmenlerinin Materyal Kullanma Düzeylerinin Belirlenmesi*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Üye
Prof.
Ceren HEPYÜCEL

Ek- 4: Araştırma İzin Onayı

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-50913635-302.14.03-867000
Konu : Aysu GÜLER'in Tez İzni

05.03.2024

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 12.02.2024 tarihli ve 36380087-302.08.01-851207 sayılı yazı,

Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Aysu GÜLER'in, Doç. Dr. Nursel GÜLCÜ danışmanlığında yürüttüğü yaptığı "Hayat Bilgisi Dersi Öğretiminde Devlet Okulu ve Özel Okul Sınıf Öğretmenlerinin Materyal Kullanma Düzeylerinin Belirlenmesi" isimli araştırmasının uygun görüldüğüne ilişkin Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 28.02.2024 tarih ve 97722334 sayılı yazısı Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ayşe Gülbin ARICI
Rektör Yardımcısı

Ek: Yazı ve Ekleri (5 syf.)

Ek-5: BİLDİRİM RAPORU

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

Aysu GÜLER

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Aysu GÜLER
Doğum Yeri ve Tarihi	
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi	Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurum	Özel Akdeniz Birey Okulları/ ANTALYA
İletişim	
E-posta Adresi	

İNTİHAL RAPORU

HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİMİNDE DEVLET OKULU VE ÖZEL OKUL SINIF ÖĞRETMENLERİNİN MATERYAL KULLANIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

ORJİNALLIK RAPORU

% **10**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **6**

İNTERNET KAYNAKLARI

% **8**

YAYINLAR

% **4**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

acikbilim.yok.gov.tr
İnternet Kaynağı

% **3**

2

Submitted to The Scientific & Technological
Research Council of Turkey (TUBITAK)
Öğrenci Ödevi

% **2**

3

Topaloğlu, Sinem. "Hayat Bilgisi ders
İçeriklerinin Temel Yaşam Becerileri ve
Değerler Bakımından Analizi ve Öğretmen
Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi", Dokuz
Eylül Üniversitesi (Turkey), 2024
Yayın

% **1**

4

Submitted to Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Öğrenci Ödevi

% **1**

5

acikerisimarsiv.selcuk.edu.tr:8080
İnternet Kaynağı

% **1**

6

Submitted to Akdeniz University
Öğrenci Ödevi

% **1**